LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 15 (459) Febr. 21, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Bl. 9—7, Phone Augustdorf 02. Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b. H., Weilheim (Obb.). Published twice weekly.
Circulation 11.000.
Sponsor — International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 15 (459)
Trešdien, 1951. g. 21. febr.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenā redaktora v. i. Maksis Culītis. Redaktori: P. Klāns, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs A. Āboliņš. Austrālijas redakcijas vadītājs A. Smits (31, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia). Redakcijas adr.: (13b) Grafenaschau (Obb.), DP Camp.

Staļins ievada propagandas „miera ofensīvu"

Asi uzbrukumi rietumiem, bet neviena vārda par Vāciju

Maskava (eo). — Maskavas radio sestdien visās valodās noraidīja Kremļa valdnieka interviju, ko tas devis partijas oficiozam Pravda. Padomju valdības galva vēršas ar nikniem uzbrukumiem pret UN, bet sevišķi pret Anglijas premjēru Etliju. Viņš izsaka pārliecību, ka „vismaz pašreizējā situācijā karš nav nenovēršams". Asus pārmetumus Staļins izteica „agresīviem spēkiem Amerikā, Lielbritānijā un Francijā", kas „peļņas nolūkos" un „reakcionārā noskaņojuma" dēļ noraidījuši padomju priekšlikumus par miera paktu, vispārējo atbruņošanos un atombumbu noliegumu.

Maskava (eo). — Iztirzājot sadarbību ar Apvienotajām nācijām, Kremļa diktātors izteicās, ka UN esot kļuvušas par bīstamu rotaļlietu jauna kaŗa kūdītāju rokās. Apvienotās nācijas vairs neesot pasaules organizācija, bet amerikāņu iestādījums.

Korejas jautājumā Staļins norādīja, ka gadījumā, ja Sav. valstis un Lielbritānija galīgi noraidīšot Ķīnas miera piedāvājumu, karš Korejā varot beigties ar pilnīgu „intervencionistu" sakāvi. UN lēmums, kas nosauc Ķīnu par agresoru, pēc Staļina ieskatiem, esot „apkaunojošs", jo Ķīnas tautas republika tikai aizstāvoties. Turpretī Sav. valstis piesavinājušās Formozu un iebrukušas Korejā. UN agresīvo kodolu veidojot latīņu Amerikas valstis un tās 10 nācijas, kas apvienojušās ap Atlantika paktu.

Anglijas premjēra Etlija paskaidrojumu pag. pirmdien apakšnamā, ka Pad. savienība pēc otrā pasaules kaŗa neesot atbruņojusies, Staļins nosauca par „Pad. savienības apmelošanu". Visa pasaule zinot, ka Pad. savienība pēc kaŗa demobilizējusies. Tas noticis 3 fazēs. 1946. un 1947. gadā ievadītā padomju armijas demobilizācija nobeigta 1948. gadā. Ja Etlijam būtu labāka saprašana finanču un saimnieciskos jautājumos, viņam vajadzētu zināt, ka „valdība, kas realizē tik plašus rūpnieciskus plānus kā milzīgās Volgas un Donas ūdens spēkstacijas, un kas piemēro tik plašu apmēru cenu pazeminājumus, nevar tai pašā laikā segt lielos apbruņošanas izdevumus. Etlijs neiestājas vis par mieru, bet par jaunu kaŗu, pasvītro Maskavas diktātors.

Staļina intervija, kas sākumā izraisīja lielu interesi pasaules politiskās aprindās un presē, sagādājusi vispārēju vilšanos. Pirmie visai atturīgie oficiālie komentāri liecina, ka rietumu valstīs tikai vienā jautājumā ir vienis prātis ar Kremļa diktātoru, un proti — par Staļina apgalvojumu, ka kaŗš nav nenovēršams.

(Turpinājums 8. lpp.)

Austrumeiropas trimdinieki paraksta „atbrīvošanas deklarāciju"

Filadelfija (md). — Pārstāvji no 10 nācijām, kas tagad atrodas aiz dzelzs aizkara, Filadelfijā parakstīja deklarāciju par Centrālās un Austrumeiropas tautu atbrīvošanu. Tas notika īsā ceremonijā Neatkarības namā, kur 1776. gadā parakstīja amerikāņu Neatkarības deklarāciju. Parakstot dokumentu, daudzi no trimdinieku diplomātiem raudāja. Viņi solījās cīnīties par visu tautu tiesībām uz individuālu brīvību un par apvienotas federālās Eiropas radīšanu.

Svinīgo sarīkojumu palīdzēja noorganizēt Nacionālā komiteja Brīvai Eiropai. Runātāju vidū bija monsiņjors Varga, agrākais ungāru nacionālās padomes prezidents un grupas priekšsēdis. Viņš norādīja, ka Kremlis sasaistījis tirannijas važās 120 miljonu cilvēku no Baltijas līdz Adrijas jūrai, bet reizē apvienojis šīs tautas kopējā pārliecībā, ko savā laikā izteicis amerikāņu prezidents Linkolns: „Pasaule nevar ilgi dzīvot pa pusei vergu stāvoklī, pa pusei brīvībā." Ar sarīkojumu Austrumeiropas trimdas politiķi reizē atzīmēja arī prezidenta Linkolna dzimumdienu.

Asa un atklāta nota Maskavai

Angļu valdība motivē rietumu apbruņošanos

Londona (la). — **Angļu valdība svētdien publicējusi neparasti asās notas tekstu, kas iesniegta Pad. savienības vēstniekam Londonā. Labi informētas aprindas norāda, ka notu bijis nodomāts iesniegt tikai nākošnedēļ, bet Staļina intervijas publicēšana sestdienas rītā pamudinājusi angļu valdību izšķirties par tās tūlītēju iesniegšanu.**

Vispirms notā noraidīti pārmetumi it kā rietumu valstis piekopjot agresīvu politiku Vācijā un aizrādīts, ka pati Pad. savienība lauzusi Potsdamas nolīgumu, noorganizējot militārus spēkus padomju joslā un atšķeļot to no pārējās Vācijas. Padomju savienība kavējot arī līguma parakstīšanu ar Austriju. Tā lauzusi Jaltas vienošanos, palīdzēdama Austrumeiropas valstīs tikt pie varas komūnistu mazākumam. Tā veicinājusi Grieķijas komūnistu sacelšanos. Ar savu veto tā kavējusi UN izmeklēt Čechoslovakijas komūnistu valsts apvērsumu. Tā palīdzējusi un atbalstījusi Ķīnas un Ziemeļkorejas komūnistu iebrukumu Dienvidkorejā.

Šie neizprovocētās agresijas akti rādot brīvās pasaules tautām, ka komūnistiskais imperiālisms neierobežojas tikai ar propagandu, draudiem un sacelšanās organizēšanu vien, bet ka tas gatavs savus mērķus īstenot ar brutālu varu. Ar obstrukciju politiku starptautiskās iestādēs, ar pastāvīgu neattaisnojamu veto tiesību lietošanu UN un komūnistu pučistu atbalstīšanu Eiropas un Āzijas zemēs Pad. savienība kavējusi starptautisku saprašanos un rādījusi, ka tās mērķis nav ļaut padomju tautām piedalīties starptautiskā sadarbībā.

Ievērojot šo agresīvo un vardarbīgo politiku, kas balstās uz milzīgu militāru spēku, rietumu valstis bijušas spiestas sākt organizēt savu aizsardzību. Tikai šai nolūkā dibināts Atlantika pakts, tikai tādēļ apsver arī Vācijas apbruņošanu. Notas beigās pasvītrots, ka Anglijas valdība joprojām ir gatava meklēt kopīgu lielo problēmu risinājumu ar Pad. savienību, kas darītu iespējamu pastāvīgu abu valstu attieksmju uzlabošanos.

Pirmā savus komentārus par Lielbritānijas notu izteikusi Francija, apzīmējot, to vienā vārdā par lielisku.

47.000 IRO vēstuļu privāti dzīvojošiem bēgļiem Vācijā

Minchene (pi). — IRO Vācijas amerikāņu joslā ievadījusi plašu vēstuļu kampaņu, lai informētu 47.000 privāti dzīvojošus ārzemniekus Bavārijā, Virtembergā-Bādenē un Hesenē par jaunām izceļošanas iespējām. Ievērojot ASV pastāvošo darba spēka trūkumu, amerikāņu imigrācijas iestādes Rietumvācijā saņēmušas ap 15.000 jaunu darba piedāvājumus un līgumu. Arī Kanada izteikusi gatavību uzņemt 20.000 vieninieku, precētu pāŗu un lielāku ģimeņu.

Par šīm emigrācijas iespējām IRO it īpaši vēlas informēt arī visus privāti dzīvojošos DP, kam līdz šim bija mazāk izdevību izceļot. Piesūtāmajās vēstulēs tos uzaicinās 10 dienu laikā pieteikties tuvākajā IRO izceļošanas birojā. DP darīs uzmanīgus arī uz to, ka š. g. septembrī IRO izbeidz darbību un ka Sav. valstu DP ieceļošanas likums ir spēkā tikai līdz 30. jūnijam. Ārzemniekus, kas 10 dienu laikā pēc vēstuļu saņemšanas nebūs reģistrējušies, svītros no IRO sarakstiem, un ar to viņi zaudēs izceļošanas iespējas.

Aicinājums latviešiem

Pēc ilgas un nenogurstošas cīņas par bij. latviešu kaŗavīru tiesībām DP komisijas 1950. g. 1. septembra lēmums šķita rehabilitējis mūsu kaŗavīrus un novērsis šķēršļus viņu ieceļošanai ASV.

1951. g. 1. janvārī amerikāņu konsulārās iestādes tomēr pārtrauca vīzu izsniegšanu, un izceļošana bij. kaŗavīriem uz Sav. valstīm atkal liegta, — šoreiz uz ASV iekšējās drošības likuma (Internal Security Act) pamata.

Vērsīsim uzmanību uz to netaisnību, pārestībām un diskrimināciju, ko nodara mūsu kaŗavīriem, pierakstot viņiem par pārkāpumu cīņu pret boļševismu austrumu frontē 2. pasaules kaŗā — cīņu pret to pašu ienaidnieku, pret kuŗu Sav. valstis tagad ar visiem spēkiem un piepūli mobilizē brīvās pasaules iedzīvotājus, — un vēstuļu akcijā griezīsimies pie ASV prezidenta un valdības aprindām.

Bij. latviešu kaŗavīru liktenis ir nedalāmi saistīts ar mūsu dzimtenes Latvijas likteni, tādēļ, līdzīgi pag. gada 17. jūnija vēstuļu akcijai, kurā mēs vērsām pasaules uzmanību uz Latvijas un latviešu tautas likteni un ciešanām, arī šoreiz ikviena tautieša un tautietes pienākums ir aktīvi piedalīties šai akcijā, uzrakstot un nosūtot vismaz vienu vēstuli.

Vēstuļu akcijas techniskai izpildei lūdzam griezties Vācijā — pie latviešu nometņu komitejām un pārstāvjiem un LAB Daugavas Vanagi nodaļām, citās zemēs — pie latviešu nacionālām apvienībām un DV pārstāvībām un nodaļām. Tur ikviens saņems sīkākus norādījumus un palīdzību.

Līdz šim tautietes un tautieši trimdā pierādījuši, ka viņiem tiešām rūp bij. kaŗavīru liktenis un vienmēr ir dalījušies viņu bēdās un ciešanās.

Aicinām arī šoreiz uz visaktīvāko piedalīšanos vēstuļu akcijā, jo tikai vienotiem spēkiem un ar vislielāko piepūli mēs nodrošināsim savas tiesības un panākumus.

J. Celms,
Latviešu Nacionālās Padomes prezidija priekšsēdis

V. Janums,
Latviešu Centrālās Komitejas priekšsēdis

V. Reimanis,
LAB Daugavas Vanagi Rietumvācijas c. valdes priekšsēža vietn.

Piederība aizsargu organizācijai vairs nav šķērslis ieceļošanai ASV

Sūtņa J. Feldmaņa jauna nota kaŗavīru lietā

Latvijas sūtnis J. Feldmanis atkārtoti pūlējies ASV valdības iestādēs panākt labvēlīgu nokārtojumu bij. latviešu kaŗavīru un bij. aizsargu ieceļošanas lietā. Par pozitīviem rezultātiem aizsargu jautājumā un jauniem solījumiem kaŗavīru problēmas kārtošanai sūtnis J. Feldmanis mums raksta:

„Pēc daudzām intervencijām un iesniegumiem aizsargu ieceļošanas lietā ASV beidzot izdevās panākt, ka šodien, 12. februārī, DP komisija pieņēma lēmumu, ka agrākā piederība pie aizsargu organizācijas nav šķērslis ieceļošanai ASV.

12. februārī apmeklēju ārlietu viceministru Humelsinu, kas tieši pārzina vīzu departamentu, un cēlu viņam priekšā mūsu kaŗavīru ieceļošanas jautājumu, iesniedzot plašu notu. Sarunā norādīju, ka rīkojums apturēt vīzu izsniegšanu latviešu kaŗavīriem nav pamatots uz likumu; iekšējās drošības likums ir vērsts pret totālitārām valstīm un organizācijām, bet latviešu kaŗavīri nekad pie tādām nav piederējuši. Man aizrādīja, ka tieslietu ministrs izdevis vispārīgu iekšējās drošības likuma tulkojumu, kas aptveŗ arī tādas organizācijas, kāds bijis latviešu leģions. Divās trīs nedēļās iznākšot jauns likums, kas novērsīšot tagadējās grūtības. Uz to atbildēju, ka tieslietu ministram, acīm redzot, nav bijis zināms mūsu kaŗavīru jautājums; ja viņam to tagad paskaidrotu, tad viņš katrā ziņā neattiecinātu iekšējās drošības likumu uz latviešu kaŗavīriem. Kādam vācietim vai italim nav grūti nogaidīt 2—3 un pat vairāk nedēļas, līdz pieņems jauno likumu. Turpretim latviešu kaŗavīri jau gaidījuši vairākus gadus. Tālāk aprakstīju kaŗavīru un viņu ģimeņu grūto stāvokli, kāds radies ar viņu nosūtīšanu atpakaļ uz pamatnometnēm.

Mūsu saruna ilga veselu stundu. Rezultātā viceministrs solījās rakstīt vēstuli tieslietu ministram, lūdzot latviešu kaŗavīru jautājumu izlemt jau tagad; otrkārt, ārlietu ministrija darīs iespējamo, lai atvieglotu to kaŗavīru un viņu ģimeņu stāvokli, kas no transitcentriem nosūtīti uz savām pamatnometnēm.

Vēlreiz lūdzu mūsu kaŗavīrus nogaidīt un nekādus pārsteidzīgus soļus nespert, lai vēlāk nav jānožēlo. Ticu, ka mēs beidzot panāksim labvēlīgu atrisinājumu."

Vai šoreiz optimisms vietā?

Jaunais DP komisijas šefs Ventorfā apgalvo:

BIJ. LATVIEŠU LEĢIONĀRU IECEĻOŠANAI ASV JĀATRISINĀS LABVĒLĪGI MĒNEŠA LAIKĀ

Balstoties uz rīcībā esošo informāciju no oficiāliem avotiem Vašingtonā un Frankfurtē attiecībā uz grozījumiem ASV drošības likumā, arī jaunais DP komisijas šefs Ventorfā Viljems Fosets (William Faucette) speciālintervijā mūsu laikrakstam apstiprināja, ka šo grozījumu pieņemšana un līdz ar to galīgs labvēlīgs nokārtojums mūsu bij. kaŗavīru ieceļošanai ASV sagaidāms mēneša laikā.

Viljems Fosets, kas nāk no Ziemeļkarolinas štata un ir 49 gadus vecs, ar plašu pieredzi darbā ar DP, interviju dodot bija tikko pārņēmis jauno amatu no sava priekšgājēja Abrahama Konena. Neskatoties uz lielo aizņemtību, jaunais Ventorfas DP komisijas šefs ilgākā sarunā ar mūsu laikraksta pārstāvi, parādīja dziļu izpratni par sasāpējušo jautājumu un nepieciešamību to drīz labvēlīgi atrisināt, jo pretējā gadījumā neskaitāmām ģimenēm, kas visu laiku tomēr cer uz nokļūšanu ASV, tiktu izpostītas izceļošanas iespējas vispār.

Pārsteidzīgs toties pieņēmums, ka vīzu tālākizsniegšana bij. latviešu leģionāriem noteikti sāksies jau ar 1. martu, tam pamatā ir pārpratums Vašingtonas DP komisijas vadītāja Karusi pēcnācēja Džibsona deklarācijas atreferējumā vācu presē un radio, kur deklarācijā minētais 1 mēneša periods bija saprasts par kalendāra mēnesi.

Kā jaunais DP komisijas šefs tālāk deklarēja, pašlaik dara visu, lai pašreizējā DP ieceļošanas likumā paredzēto personu skaitu pārvestu uz ASV noteiktā laikā, t. i. līdz 30. jūnijam. Kaut arī akcijas noslēgums

(Turpinājums 8. lpp.)

Baltijas māsām

Februāris ir mūsu kaimiņu mēnesis: tā 16. dienā ir Lietuvas, bet 24. — Igaunijas valsts svētki. Un labāk par jebkuŗu citu tautu pasaulē latvieši saprot un izjūt, ko pārdzīvo igauņi un lietuvji šajās lielajās un kādreiz tik līksmajās, bet šodien smagu pārbaudījumu un ciešanu aizēnotajās dienās, kad vairāk nekā agrākajos gadu desmitos un simtos Baltijas tautas apzinājās savu likteņkopību.

Būtiski šī apziņa nav jauna — varbūt tās pirmsākumus varētu sameklēt pat krietni patālā vēsturē. Taču konkrēti kopības apziņas izpaudumi jau atzīmējami Baltijas valstu tapšanas un atbrīvošanas cīņu laikā, kad igauņu, latviešu un lietuvju kaŗavīri viens otru brālīgi atbalstīdami, tik nikni cirtās pret kopējo ienaidnieku pulkiem vienas un tās pašas idejas vārdā — tēvu zemes brīvības vārdā.

Arī pēc Baltijas valstu atbrīvošanas un uzņemšanas starptautiskajā saimē baltiešu diplomāti daudz darījuši Igaunijas, Latvijas un Lietuvas ciešākai sadarbībai; taču sekmīgi izcīnītās brīvības skurbināti, saimnieciskās un kultūrālās jaunceltsanas darbā aizrāvušies un miera gadu dzīves ilūziju ieaijāti, mēs vairāk rūpējāmies katrs par sevi un šodienu, un ja arī ko domājām, tad tikai par savu šauro rītdienu, nepamezdami plašāku skatieņu uz tālāku nākotni — uz Baltijas valstu pastāvēšanas un aizstāvēšanās iespējām varbūtējā briesmu gadījumā. Mēs bijām it kā aizmirsuši savu likteņkopību, kas veidojama un stiprināma ne vien ļaunajās, bet arī laimīgajās dienās, lai kuŗu katru brīdi būtu gatavi vienoti stāties pretī visiem draudiem, pārbaudījumiem un briesmām. Mēs dzīvojām tā, it kā mums vispār nekad nekas vairs nevarētu draudēt.

Un tad nāca nejaukā atmošanās. Jau 1939. gadā, pēc padomju bāžu ierīkošanas Baltijas valstīs, mēs attapdāmies, ka daudz kas nav veikts, ko vajadzēja darīt. Rūgtas nožēlas pilnām sirdīm mēs atskārtām, ka esam gan iekopuši skaistus un bagātus dārzus, kur aizvadīti divdesmit jauki gadi, bet mums nav ienācis prātā uzcelt krietnu žogu, kas sargātu šos dārzus no niknajiem austrumu vējiem; mūsu īpašumiem atsevišķi apjoztie zedeņi bija noslaucīti pirmajā pūtienā.

Kopā ar citiem latviešu un lietuvju laikrakstu pārstāvjiem šo rindu rakstītājam nācās būt igauņu preses viesim Tallinā, 1939. gada ziemā. Un tad bija jādzird arī daudz rūgtu vārdu, no kuŗiem raksturīgākos teica kāds vēlāk deportēts igauņu redaktors: „Mēs esam skaisti nosnaudušies!" Šie četri vārdi ir gana cienīgi, lai tos nekad vairs neaizmirstu, — ne tādēļ vien, ka tie viskoncentrētāk aptveŗ Baltijas valstu pastāvības gadu laimi un nelaimi, bet gan tālab, ka nedrīkstam novēlēt nākošajām paaudzēm līdzīga likteņa atkārtošanos.

Ja pirms desmit gadiem to vēl nesaprata visi, tad šodien tas ir skaidrs ikvienam igaunim, latvietim un lietuvim — nevien Sibirijas trimdā vai sarkanā terrora nomocītajās Baltijas valstīs, bet arī tiem, kas atraduši patvērumu brīvajā rietumu pasaulē. Un šī apziņa ir vienīgā vērtība, ko esam guvuši ar desmit gadu ciešanām un upuŗiem. Tā ir tik dārgi pirkta, ka diezin vai pieci paaudzēs baltiešu tautas spēs aizdziedēt viņu dzīvajā miesā un garā cirstās brūces.

Lai brālis igaunis un lietuvis nedomā, ka tas ir pārmetums viņiem. Nē, — mūsu likteņkopību apzinādamies, arī latvietis nes savu vainas tiesu; kā pie Baltijas jūras Latvija reiz ziedēja un priecājās savu māsu Igaunijas un Lietuvas vidū, tā arī tagad, melnajās dienās, latvietis ir uzticams līdzgaitnieks visos baltiešu ceļos — kā tur, kur jāiet uz kapu, tā arī tur, kur elpojam brīvi. Jo tikai viens un kopējs ir Baltijas tautu ceļš — vai nu uz augšāmcelšanos, vai arī uz bojā eju.

Sirsnīgi sveikdami mūsu kaimiņus valstssvētkos, novēlam viņiem Dieva palīgu palikt stipriem līdz galam. Mēs ticam Igaunijas un Lietuvas atdzimšanai, jo ticam arī Latvijai!

Vilis Lesiņš

LCK atbalsts Tanžeras tautiešiem

LCK ziedojusi Tanžerā negadījumā mirušo tautiešu Motivāna un Ķūdera ģimenēm 20 angļu mārc., lūdzot mūsu sūtniecību Londonā pārvest šo summu uz Tanžeru. Tāpat LCK lūgusi sūtni K. Zariņu sniegt grūtībās nonākušajiem Tanžeras tautiešiem iespējamo morālo un juridisko palīdzību.

Izceļošanas iespējas uz Kanadu, Venecuēlu un ASV

Tā kā IRO darbība tuvojas beigām, bet izvietošanu vēl gaida lielāks skaits DP, IRO informācijas nozare Minchenē norāda uz sekojošām izceļošanas iespējām.

Kanada nākamos 9 mēnešos uzņems 15.000 dažādu arodu pratēju 18—50 g. vecumā. 7500 vīru paredzētas lidmašīnu un auto rūpniecības speciālistiem un metalu un kokapstrādājamo mašīnu vadītājiem, 1500 mežu strādniekiem, 350 metalraktuvju strādniekiem, 3225 laukstrādniekiem un 2000 vieniniekiem mājsaimniecības darbos. Izceļot vēl varēs 600 precētu bezbērnu pāru mājsaimniecības darbiem, kā arī 250 ģimeņu un 185 vieninieki darbam cukurrūpniecībā. Notiek sarunas, lai reizē ar ģimeņu apgādniekiem Kanadā varētu ieceļot arī viņu piederīgie. Kanadas valdība atvieglojusi ieceļošanas noteikumus tanī ziņā, ka tagad izsaicināt no Vācijas varēs arī tādas personas, kas nav aicinātājiem asinsradinieki, ja vien Kanadā būs sagādāts dzīvoklis un darba iespēja.

Venecuēlā ieceļotājiem darba iespējas gandrīz visos arodos, izņemot juristus, ārstus un skolotājus. Vecuma robeža no 18—45 gadiem, izņēmuma gadījumā pieņem arī 50 g. vecus. Priekšroka jaunām ģimenēm ar 1 vai 2 bērniem.

Kā jau laikraksta iepriekšējā numurā ziņojām, izceļošanas iespējas paplašinājušās arī uz ASV, jo sadalei saņemti 25.000 galvojumu.

Austrijā vēl 35.000 bēgļu

Pēc IRO ziņām, no 1947. g. 1. jūlija līdz pag. g. beigām no Austrijas izceļojuši 164.500 DP; no tiem 61.000 uz Palestīnu, 22.500 uz ASV, 16.200 uz Austrāliju, 15.300 uz Kanadu, 10.700 uz Angliju, 8.500 uz Argentīnu, 8.450 uz Franciju, 6.400 uz Brazīliju, 4.100 uz Venecuēlu. Pag. gadā IRO izdevies izvietot arī prāvu skaitu veco un slimo: Francija uzņēmusi 221, Beļģija 84 un Holande 19; uz Zviedriju ieceļojuši 120 tbc slimo ar ģimenēm.

Š. g. janvārī Austrijā IRO aprūpē vēl 35.137 bēgļi. No tiem privāti dzīvo 21.067, Austrijas pārvaldē nodotās nometnēs 9137, bet veco ļaužu, bērnu un jauniešu mītnēs un slimnīcās 1350. Pēc tautībām Austrijā palikušie DP sadalās: 7854 jugoslavi, 7213 žīdi, 5316 ungāri, 3400 ukraiņu, 2056 poļi, 2287 nansenisti un ap 6000 baltiešu, to vidū 350 latviešu.

A. P.

Piektais latviešu katoļu studentu kongress

Nopietnais laiks prasa redzamus darbus

No 1.—14. februārim Minchenē notika latviešu katoļu studentu gadskārtējais kongress. Tani ieradās arī bīskaps J. Rancāns un latviešu katoļu garīgās aprūpes vadītājs dek. Mūrnieks, kas studējošai jaunatnei veltīja dedzīgus vārdus, tā kāpinot jauniešos gara možumu un padziļinot pārliecību, ka nākotnes darbs ir jāveic ne tik daudz pašu, kā mūsu trimdas kopības un cietējas dzimtenes dēļ. Sevišķa pateicība kongresa noorganizēšanā arī latviešu un citu tautu bēgļu studentu labvēlim Kirchneram.

Piektais kongress trimdā būtu pamats svinībām un cildenām runām, taču šo kongresu tā dalībnieki atzīmēja tikai savās sirdīs, jo pašreizējais laiks prasa mazāk skaistu vārdu, bet vairāk redzamu darbu. Pagājušais trimdas laiks nav pārāk garš, bet nemitīgā ciņa ar grūtībām prasījusi ļoti daudz garīgo un fizisko spēku. Latviešu katoļu studentu apvienība kā nacionālā, tā internacionālā plāksnē, bet it sevišķi studentu materiālā atbalstīšanā, daudz pūlējusies un daudz veikusi audzināšanas un materiālā ziņā. Pēc sakaru nodibināšanas ar Pax Romana studentu federācijām, darbs kļuvis vēl sekmīgāks.

Kongresa darba kārtības pamatā bija aktivitātes doma — rast līdzekļus slimo kommilitoņu atbalstīšanai, palīdzēt Vācijā palikušajiem nobeigt augstskolas, radīt interesi studijas pārtraukušajiem tās atjaunot, veicināt viņu darbu un ar garīgu un materiālu atbalstu, nepagurt cīnīties par zudušās brīvības atgūšanu, paust nacionālās vienotības domu un gādāt par latviešu tiesību atjaunošanu starptautiskā laukā. Pēdējam nolūkam izmantojami kā starptautiskie kongresi, sanāksmes, tā personīgs kontakts. Prese šinī ziņā ir neaizstājams palīgs, tāpēc kongress apsveica domu par rakstu ievietošanu ārzemju presē. Arī šai nolūkā uzņemti sakari ar Pax Romana studentu federācijām. Latviešu katoļu studenti cer jaunajā darba gadā sasniegt sprausto mērķi.

Ievērojot lietderības principu, apvienības sēdeklis ar vadītāju mag. iur. B. Malkovski pagaidām paliks Vācijā, bet pēc šī mācības gada to pārcels uz Beļģiju, kur ar bīskapa B. Sloskāna gādību studentu skaits pieaudzis. Arī dzīves apstākļi samērā labi.

J. T.

Latvijas skati informācijas nozares izdevumā

LCK informācijas nozare izgatavojusi un pēc pieprasījuma izsūta: Latvijas skatu 1. komplektu ar 34 uzņēmumiem; Latvijas skatu 2. komplektu ar 34 uzņēmumiem un Baigā gada attēlus — komplektā 32 uzņēmumi. Attēli uzņemti uz Leikas filmām un dabūjami divējādā izgatavojumā — diapozitīvi attēlu projecēšanai uz ekrāna un negatīvi uzņēmumu izgatavošanai. Pēc vēlēšanās informācijas nozare piesūta arī jau izgatavotus minēto uzņēmumu komplektus 6×9 cm un pastkartes lielumā. Filmu diapozitīvi vai negatīvi maksā DM 6 kompl. 6×9 cm uzņēmumi DM 11 kompl., pastkartes lieluma uzņēmumi DM 15 kompl. Cenās ieskaitīti arī pārsūtīšanas izdevumi. Filmas ārzemēs maksā attiecīgi pasta izdevumiem dārgāk. Filmu un uzņēmumu pieprasījumi adresējami LCK informācijas nozarei, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany. Maksājumi kārtojami tieši vai caur laikraksta Latvija pārstāvjiem.

LATVIEŠU AGRONOMS VĀCIJAS AUGSTSKOLĀ

Hohenheimas lauksaimniec. augstskolas technoloģijas institūtā par asistentu pieaicināts mūsu tautietis Dr. agr. E. Ciblis. Viņš beidzis min. augstskolu un pirms neilga laika turpat ļoti sekmīgi aizstāvējis doktora disertāciju. Līdz iecelšanai asistenta amatā, Ciblis strādāja institūta piensaimniecības laboratorijā par laborantu.

Dr. E. D.

DARBA PIEDĀVĀJUMS ANGLIJĀ

Lielā lauksaimniecībā Anglijā, 90 jūdžu no Londonas, vajadzīgs precēts bezbērnu pāris, vēlams ap 40 g. v. Sievai jāgatavo ēdiens saimniecības īpašniekiem, diviem vecākiem cilvēkiem, un jāpalīdz saimniecei mājas darbos. Vīram jāstrādā lauksaimniecībā un mājas darbos. Atalgojums sievai £ 2/3/1, vīram £ 3/5/1 nedēļā pie brīva dzīvokļa saimnieka mājā un uztura. Virtuve ērti un moderni iekārtota. Darba laiks vīram 47 stundas nedēļā, sievai 42 stundas. Saimniecībā dažādos darbos jau strādā trīs latviešu ģimenes.

Interesentiem tuvāki paskaidrojumi pie I. Kažociņa, Sacrewell, Thornhaugh, Peterborough, England, piesūtot īsu dzīves aprakstu, iespējami angļu valodā, un fotografijas.

No ielu dzelzceļa būdiņas līdz savrūpmājai

Izklausās amerikāniski, tomēr piedzīvots tepat Eiropā.

Šādu „lēcienu" taisījusi latviešu YMCA/YWCA kādreiz slavenajā Eslingenā. — Kad pag. gada septembrī saņēma rīkojumu atbrīvot Lidotāju skolu, Y/Y un pārējās latviešu organizācijas, kam tur bija pajumte, savāca savas mantiņas un bija laimīgas, ka varēja tās novietot bēniņu pažobelēs vai pagrabā. Sēdēm, pārrunu vakariem un sanāksmēm telpu vairs nebija. Ko darīt? Sapulcēties kādā mazā viesnīciņā būtu mājīgi, bet — YMCAs aktīvo darbinieku vidū ir Dora Švīkule, kas no krodziņa bēg kā no bubuļa, kurā mājojot kaitīgie fluidi un daimoni. Viesnīcā viņu nevarēja iedabūt, bet bez viņas līdzdalības sēdes un sarīkojumi nebija iedomājami. Arī privātdzīvokļi nebija pieejami, jo biedrenes dzīvoja vai nu bunkuros, vai tālu ārpilsētā pie vāciešiem. Izeju tomēr var atrast vienmēr, ja tikai ir laba griba.

Netālu no Lidotāju skolas ir vieta, kas eslingeniešiem labi pazīstama. Tur nevelk vējš un nelīst lietus uz galvas. Tā ir ielu dzelzceļa pieturas būdiņa, iepretī Tilta aptiekai. Vakaram iestājoties, no Nelingenas un Ludvigsburgas ieradās valdes locekļi un abu organizāciju vadītāji — M. Žagariņš un A. Galindoms. Šai būdiņā tad arī radās kā priekšlasījumu, tā Lāčplēša dienas, 18. novembra uc. sarīkojumu idejas.

Tagad visām bēdām gals, jo Y/Y izdevās iegūt jaunas telpas vācu jaunatnes namā, skaistā Milbergas ielas savrūpmājā, no kuras acīm paveras skats uz plašo ābeļdārzu un sporta ierīcēm pagalmā. YMCA/YWCA savu darbību pēc ilgāka pārtraukuma uzsāka ar tautisko audumu aušanas kursiem A. Šampiņas vadībā.

Piedzīvojums ar „DP rikšu" Gronā

Izceļotāju uzņemšana Gronā pārsteidz ar savu organizētību un kārtību. Pašam nekur roka nav jāpieliek: sākot ar izkāpšanu no vilciena un līdz attiecīgā bloka sasniegšanai. Kad reģistrācija, „atutošana" un bagāžas kontrole veikta, ārpus šķūņa jau gaida laipns cilvēks ar rokas ratiņiem un lūdz tajos novietot rokas bagāžu. Atteikties nav iemesla, un kamēr „DP rikša" naski dodas vajadzīgā virzienā, mēs kā kungi tukšām rokām sekojam. Nometne ir plaša, un nezinātājs var viegli apmaldīties. Un kad pēc laba brīža sasniedzam savu bloku, vedējs veikli novieto mūsu koferus uz bloka kāpnēm.

Kā jau laipnam un izpalīdzīgam cilvēkam — piedāvāju paciņu cigarešu. Bet laipnais palīgs pārsteigts raugās manī un saka: „Nix, nix, so kann i net!" Aizrādu, lai ņem vien — tas par viņa labo sirdi, un cigaretes ieslīd viņam kabatā. Jūtos savu pienākumu izpildījis un ķeros pie somām, lai nestu tās iekšā. Te rikša saņem mani aiz rokas un atkal saka: „Nix, nix, so kann i net!" Kad izbrīnījies noprasu, kādas formālitātes tad vēl kārtojamas, rikša izstiepj roku, paberzē pirkstus un vienā vārdā saka: „Zahlen!"

Man nokrīt kā zvīņas no acīm. Sapratu, ka tā nav ne labdarība, ne darba norīkojums. Neko darīt, — ievelku maku un jautāju: „Cik?" — „Zwei Mark!" Nopriecājos, ka tomēr lēti esmu ticis cauri un stiepju somas uz istabu.

Vēlāk noskaidrojas, ka esmu vēl lēti ticis cauri. Normētā takse šiem pelnītājiem esot DM 1,50 par katras somas aizvešanu. Šie vīri gan savā starpā vienojušies un neņem vairāk par DM 1. Bet man bija pieci nesamie. Protams, vēl lētāk iznāk aiznest pašam, un dažam labam atbraucējam marku vispār nemaz vairs nav.

E. Č.

MEKLĒ KALPONI DARBAM KANADĀ

Kalpones darbam pie ASV konsulārā darbinieka Kanadā var pieteikties 20—30 g. veca sieviete. Darba devēja ģimenē 2 bērni. Vasarā diplomāta ģimene jāpavada izbraukumos. Alga 40 dolaru mēnesī pie visa brīva, atsevišķa istaba ar radio. Interesentes lūdz rakstīt LNAK biroja vadītājam V. Kaliņam, Latvian National Federation in Canada, P. O. Box 285, Terminal „A", Toronto, Ont.

Uz Kanadu visi netiek

LNAK biroja vadītājs V. Kaliņ[š] mums paskaidro:

Pirms kāda laika laikrakstos parādījās ziņa, ka uz Kanadu varot ieceļot visi, kas iemaksā ceļa naudai 30[0] dolaru. Tagad Kanadas imigrācijas iestādes Eiropā saņēmušas tuvāku informāciju, kas norāda, ka Kanadas valdība ceļa naudu aizdod tikai tādām personām, ko attiecīgā komisija atzinusi par nepieciešamām Kanadas saimniecībai. Kādām personām resp. amatniekiem un no kurām valstīm šo noteikumu ietvaros atļaus ieceļot, to izšķir Kanadas imigrācijas iestādes uz vietas attiecīgās valstīs. Tur arī jāpieteicas un jālūdz tuvāki paskaidrojumi. Kanadas imigrācijas iestādes vēl paskaidro, ka šie noteikumi nav piemērojami personām, kuras izsauc radi vai paziņas, bet viņu ieceļošanu Kanadā izšķir imigrācijas inspektori.

Augusts Gailīts

PĒTERA RODUSA LIKTENIS

FRAGMENTS NO ROMĀNA PĀRI BANGAINIEM ŪDEŅIEM

Pēteris Roduss, sakautais karavīrs, šajā brīdī gan vismazāk domāja par Ingi un mīlestību. Nācis no sabrūkošās frontes, viņš nesa dvēselē tik pāri plūstošu zaudējuma rūgtumu, ka citam neatlika ne intereses, ne gribas. Dienām un naktīm atrazdamies skriešanā un uguņis, tur neatlika laika izmisumam un stāvokļa vērtēšanai. Tikai šeit, šaurā un bezgalsa laivā, pārdzīvotie notikumi no jauna nostājās acu priekšā, it kā dzīve tam negribētu palikt parādā nevienu apkaunojošāku un rūgtāku pārdzīvojumu. Viņam bija jādomā par visu to no jauna, un par zaudējumiem un postu jāizjūt atpakaļ ejošas sāpes. Gruvešos sabrukušās pilsētas un ciemi, staigājošā tauta, karavīru līķi uz lielceļiem un dubļos samīdītajos laukos — tāda bija palikusi viņa acu priekšā pamestā dzimtene. Bet pāri visam — sāpīgā un arvien pieaugošā sakautā karavīra vainas apziņa, kas, nāvi nicinādams, bija gan darījis savu labāko, bet tomēr zaudējis un pametis savu tautu nelaimē.

Bet tauta nekad nepiedod savam karavīram zaudējumu. Tas sāpīgi nogulstas tautas dvēselē uz gadu simteņiem un pāriet no paaudzes uz paaudzi kā trūdu bacilis. Katru uzvaru tā lepni ieraksta savā vēstures grāmatā kā brieduma, krietnuma un spēka pierādījumu, tā ceļ saviem varoņiem pieminekļus un pasludina uzvaru dienas par nacionāliem svētkiem, tajās dienās tā grib dziedāt, gavilēt un justies garā vienota ar saviem varonīgajiem senčiem. Uzvara spārno tās darbu un uzņēmību un iedveš ticību savai vērtībai. Pat vārgulis smeļas še spēku, un skeptiķis neatrod vajadzīgus argumentus, lai to apstrīdētu. Tauta atsakās izprast, ka ne katrs karš ir uzvarams, un ka pastāv bez tam arī tādi apstākļi, kur zaudējums jau iepriekš zināms, bet tomēr jātver ierocis un droši jāstājas pretī ienaidniekam. Jo smagāks par zaudējumu ir padošanās bez ciņas — tā pārvērš tautu nespēcīgā barā un atņem tai pastāvības jēgu.

Pēteris Roduss redzēja, kā zemnieks ara un sēja arī vēl tad, kad boļševiks bija jau ielauzies pāri robežai, kaut gan viņš zināja, ka par viņa darbu un pūlēm priecāsies vienīgi viņa niknākais un ienīstākais ienaidnieks. Viņš redzēja pie Tērbatas, kā steigā novāca rudzus, ņemot palīgā pat naktis, un tad, kad darbs bija padarīts un labība glābta no nobiršanas, tikko atlika laika, lai ciņu jūklī puskaili un tukšām rokām no savām mūžvecām senču mājām bēgtu uz piekrastes pusi. Kad uguns jau bija sagrābusi māju ēkas un pagalms ložu krusas pārsēts, vēl joprojām skrēja ar pēdējo zāļu klēpi pie lopiem, kaut gan brīdi vēlāk lopi krita par gardu cepeti ienaidniekam. Kādēļ tad tauta tā rīkojās, vai tā nenojauta sava darba bezjēdzību, pat kaitīgumu? Gan jau tauta zināja, ka tāpat tīrums, kā arī lopi bija tās gādībā uzticēti it kā no paša Kunga, un tai bija kauns un sāpes noraudzīties nenovāktos tīrumos un izsalkušos lopos — tās sirdij un rokām bija jāpaliek vainas neaptraipītām, jo tagad tā bija no savas puses darījusi vislabāko un varēja pēc tam kaut vai iet bojā. Tā bija pildījusi viņai uzticēto uzdevumu līdz pēdējam mirklim — un ja Kungs nesūtīja brīnumu, tad tā varēja aiziet no sava darba tikai ar izmisumu un vilšanos.

Kā gan varēja karavīrs un jaunatne nejūtīgā vienaldzībā palikt mājās, kad tauta un zeme bija neparedzētās briesmās? Kad visiem bija skaidrs, ka tas, kas tagad nāk no austrumiem, ir ne tikai zaudējums vien, bet visas tautas iznīcība? Vai arī viņam nebija jāpilda savs pienākums arī tai gadījumā, ja zaudējums būtu zināms jau iepriekš? Vai arī viņa sirdij un rokām nebija jāpaliek nevainīgām un vai tam nevajadzēja rīkoties tā, lai vēstures grāmatā nerastos apkaunojoša nodaļa par igauņu karavīru un jaunatni, kas tajā un tajā gadā bija tik zemu noslīdējusi un samaitāta, ka visā zemē neatradās neviena zēna, kas būtu gribējis un iedrošinājies aizstāvēt savu tautu un zemi pret niknāko ienaidnieku. Dīvaina lieta: tas nemaz nevarēja notikt, jo šis bija tāds nebijis un tumšs laikmets tautas dzīvē, kur vīru ciņas sparu uzskatīja par lielāku noziegumu, nekā piedalīties boļševiku asins pirtīs, brēkt līdzi viņu nodilušajām platēm un radīt kopēju fronti mežos ar ienaidnieka izplētņu lecējiem. Ciņu frontē uzskatīja par noziegumu pret dzimteni — tieši tā čukstēja neatlaidīgā sīkstumā šajā prāta aptumsības laikmetā. Savas dzimtenes aizstāvēšana esot naidīgā vācieša atbalstīšana, it kā mūsu Igaunija būtu vāciešu valsts un dzimtene!

Pēterim Rodusam ienāca prātā sena patiesība, ja auni gājuši bojā vētrā, katra aita un jēriņš domā, ka bara vadīšanas māksla nav vairāk nekas, kā nemitīga blēšana. Tautas vadītāji bija aizvesti un noslepkavoti, un tagad šādu blējēju bija pilni visi stūri, tos varēja sastapt ciema skrodera priekštelpā, katrā iestādē, ēdnīcā un tirgus laukumā — to pēkšņi bija tāds daudzums un viņiem visiem bija mutē viens un tas pats boļševiku viltīgi izplatītais sauklis: pasīvā pretestība vāciešiem! Pēteris Roduss nesaprata: ko īsti gribēja panākt ar pasīvo pretestību, ja daudz ļaunāks ienaidnieks jau bija pie Narvas un Pleskavas un ik brīdi varēja sagaidīt vāciešu atkāpšanos līdz Daugavas līnijai. Jau krita arī Tērbata, un tomēr vēl izplatīja ar rakstāmmašīnu pavairotas skrejlapas, kurās tautu aicināja izrādīt pretestību vāciešiem, izvairīties no mobilizācijas, bēgot mežos, un ar nesalaužamu apņēmību gaidīt trešos glābējus. Kāds čukstētājs vīriņš, savas mitrās acis lepni zibsnīdams, apstājās, aizturēja Rodusu aiz svārku pogas, ar nicināšanu vēroja viņa formas tērpu un sacīja: Skat', skat', ak tad vācu kara algādzis arī ieradies pilsētā! Vai jaunā Eiropa drīz būs izveidota? Pēteris Roduss zināja, ka šis acēles tādēļ lepni zibsnīja, ka runātāja kabatā bija jaunās valdības vārdiskais saraksts, kur viņš pats, protams, atradās pēc nozīmīguma pirmajā vietā. Un šādus sarakstus fabricēja tagad katrā namā un nama priekšā, ar to bija stingri nodarbināts katrs maģistrs, reportieris, frizieris un sētnieks, jo tā bija augstākā mērā patriotiska darbība un gandrīz bez jebkādām briesmām. Un kādēļ gan jāiet uz fronti, kur uz katra soļa glūnēja nāve, ja arī šeit ar pilnu krūti varēja aizstāvēt tēviju, ar augstprātīgu smīnu vērtējot katru frontes cīnītāju un tos, kas riskē ar savu dzīvību.

Bet neviens nedomāja par saviem karavīriem un jaunatni, k[o] valsts bija nodevusi un piekrāpusi.

Jau tad, kad Pēteris tik tikko sniedzās līdz zoda augstumam, viņš bija sajūsmināts par brīvības ciņām un to garu. Vai n[u] neatkarīgās valsts gada dienā, uzvaras dienā vai notiekot svinīgākai aizsargu sanāksmei, viņa tēvs ļoti agri piecēlās, noskuvās, uzvilka jauno formas tērpu un pēc visas svinīgās sagatavošanās piegāja pie kumodes. Ar pukstošu sirdi zēns noskatījās, kā tēvs no turienes izņēma mazu kārbiņu un ar to svētsvinīgi nostājās spoguļa priekšā. Pēteris zināja, ka tas bija mazs melns dzelzs krustiņš, Brīvības krusts, tik skaists, ka to varēja vienīgi drebinoties vērot. Ar to nevarēja sacensties neviens ordenis vai spoža zelta goda zīme, jo tas bija piešķirts vīriem par ļoti nozīmīgiem veikumiem, kas atnesa tautai brīvību un neatkarību. Un patiesi, kad tēvs tur tā stāvēja, viņš ne ar ko neatgādināja vienkāršu zvejnieku, bet sazini nu, vai pat kāds karalis būtu pietiekami cienīgs nostāties tam blakus. Bet kad viņš atvēra durvis un soļoja uz ciema pusi, zeme dimdēja zem viņa soļiem — tai arī bija jādimd, jo tagad tur gāja pats zemes kungs un valdnieks! Pēteris bija neaprakstāmi lepns, ka tas tur bija tieši viņa tēvs, viņš pieskrēja pie durvīm un ilgi noraudzījās tēvam pakaļ. Un tad viņš ievēroja, ka arī māte bija iznākusi ārā un lūkojās uz to pašu pusi, bet pāri tās sejai pārslīdēja tāds laimīgs smaids, it kā viņa būtu ieraudzījusi tēvu atkal pēc ilgiem gadiem pārnākušu uz māju slieksņa.

Un pēcpusdienā, pēc parādes un svinībām, sapulcējās vai nu pie tēva, vai kāda cita kaimiņa mājās, galdu izvilka istabas vidū, tēva cienīgi vīri apsēdās ap to, un alus kannas gāja apkārt: zemes kungi iebaudīja dieva doto miestiņu. Māte bija šādiem gadījumiem izpušķojusi istabu, vasarā parasti ar bagātīgām puķēm un bērziem, ziemā eglītēm un brūklenāju vainagiem — bija tik svinīgi un tīkami, kā mīļajā Ziemsvētku vakarā. Sievas un bērni sēdēja gar sienmalēm uz soliem, jo tagad vajadzēja labi uzmanīties, lai visu dzirdētu.

Viņi nelepojās un nepārspīlēja, šie vīri, viņiem bija daudz humora un cilvēcīgas vienkāršības, tie nenovērtēja par zemu ienaidnieku un nebija uz to nikni. Arī sarunas, pēc bērna domām, bija atturīgas, jo viens pateica teikumiņu par šo un otrs par to, bet gadu gaitā no atsevišķām skaidām izveidojās aizraujīgas ciņu un kauju ainas. Viņi bija smagi karojuši pie Tērbatas, Paju muižas, Valkas un Pleskavas, viņu fronte bija iestiepusies dziļi Krievijā, — līdz Ostrovai un Porchovai, viņi bija stāvējuši Petrogradas un Rīgas vārtos un Daugavpilī tie bija sadevušies rokās ar brīvajiem ieroču brāļiem poļiem. Jā, bija ciesti zaudējumi un izliets daudz savu dārgu asiņu! Bērni klausījās vaļā mutēm, un vīri ap galdu viņu iztēlē izauga par īstiem milžiem — droši vien, tie bija vairāk vērts nekā teiku varoņi, kas galvenokārt nodarbojās ar velniem, raganām un atsevišķiem spēkoņiem, un citādi nemaz nespētu saistīt sirdis, ja dzejnieki tos nebūtu izgreznojuši ar skanīgo pantu mirdzumu. Bet šie te vīri bija sakāvuši lielo Krieviju un pie Rīgas sadragājuši dzelzs divīzijas — tas taču bija kaut kas, to varēja tā īsti iztēloties tikai tad, kad viņi bija lepnajos formas tērpos un izdekorēti krustiem. Darba dienā, kad atradās uz jūras, krastmalā vai mājās, savos lietus mēteļos un vēja cepurēs, bārdām apauguši un salīkuši — nē, tad viņi nemaz neizskatījās pēc varoņiem, tad tie bija vienkārši Jāņi, Pēteri un Miķeļi, jūras vergi un pazemīgi pret neapmierināmo sievu rīkojumiem.

Francijas latvieši nav nokaltis zars

VĒSTULE LATVIJAI NO FRANCIJAS

Latvijas 7. n-rā ievietots E. Zieda raksts Jāmeklē kopējs ceļš, ko izlasot, var rasties maldīgi ieskati. Pirmkārt: nevar runāt par savstarpēju apkaŗošanos, ja visu mūsu trimdas organizāciju darbības galvenās vadlīnijas ir cīņa par Latvijas atgūšanu, mūsu kultūras un dzīvā spēka saglabāšanu, kā arī palīdzības darbs trūkumā nonākušiem tautiešiem. Katrā valstī ir vairākas šādas organizācijas un biedrības, kuŗu skaits dažkārt ir īsti liels; un ja Anglijā, ne ASV, nedz arī kur citur nav runas, nedz domu par savstarpēju apkaŗošanos, tad arī Francijā gan varētu runāt tikai par sadarbību. Protams, sadarboties var organizācijas un biedrības, kas nepastāv tikai vārda pēc, bet arī aktīvi darbojas un strādā, jo kopējā vezumā var jūgties tikai vilcēji.

Mēs dzīvojam demokratiskā pasaulē, kur katrs bauda biedrošanās un organizēšanās tiesības. Un pašreizējos apstākļos latviešiem citās zemēs organizācijas ir nepieciešamas. Katrā zemes stūrī, kur dzīvo latvieši, apsveicama latviešu biedrības, kopas vai pulciņa nodibināšanās, un par ikvienu varam tikai priecāties, it sevišķi, ja tie krietni kalpo mūsu kopējiem mērķiem, jo ne vecākums, ne nosaukums, bet darba rosme un panākumi ir tie, kas nosaka katras organizācijas nozīmi, svaru un vietu pārējo vidū.

Otrkārt: Francijā nevar saskaitīt četras biedrības. Latviešu palīdzības komiteja Francijā, formāli ņemot, nav biedrība, tomēr, pārzinot viņas darbību un cienot nopelnus pirmajā pēckaŗa laikā, tā ar pilnām tiesībām varētu saukties par biedrību, ja izdarītu dažus papildinājumus statūtos. Latviešu ev. lut. draudze Francijā, būdama reliģiska apvienība, nekādā gadījumā nav saucama par biedrību šī vārda parastajā nozīmē. Tāpat Francijas kristīgo strādājošo latviešu sekcija ir arodorganizācija ar speciālu konstrukciju.

Francijas (bij. Forbachas) latviešu biedrībai Zieds piedēvē vislielāko propagandu, bet šīs biedrības biedri un citi ieinteresētie tautieši pārmet FLB vadībai pārāk mazu savas darbības propagandu. Un šie pārmetumi ir pamatoti. FLB nav dibināta propagandai, bet gan darbam, kas bieži ir kluss un nemanāms. FLB vadība arī nav izrakstījusi neviena nesegta čeka, tādēļ arī nevarētu teikt, ka kāds solījums būtu palicis nepildīts. Nav ticams, vai Ziedam būtu zināmi FLB nākotnes nodomi, tomēr šādi nodomi ir un tos arī īstenos. Vai FLB kļūs par vadošo organizāciju Francijā, tas atkarīgs no b-bas tālākās darbības un tautiešu atsaucības. Līdz šim FLB ir pārvarējusi visus ģeografiskos apstākļus, jo mēs vairs nedzīvojam zirgu pasta laikmetā. FLB biedru tīkls aptveŗ visu Franciju ar spēcīgām nodaļām Parīzē un Strasburgā. Bez tam FLB statūtos paredzēts, ka b-bas centrs ir Forbachas pilsēta tikai tik ilgi, kamēr b-bas darbība nediktēs tā pārcelšanu.

Nevietā arī runāt par parallēlismu. Ja FLB pag. g. 18. nov. veica informācijas izplatīšanu ciešā sadarbībā ar Laviešu palīdzības komitejas pr-ju H. Pestmali, tad tas pats taču iespējams kā veco ļaužu aprūpē, tā arī visos pārējos pasākumos, kas atkal ir tikai sadarbošanās un nevis apkaŗošanas jautājums.

Nevietā ir arī atkārtot pirms pāris gadiem laikrakstos lasītos vārdus, ka Francijas latvieši esot nokaltis zars. Reiz tiešām bija laiks, kad par Francijas latviešiem, viņu kulturālo un sabiedrisko dzīvi nedzirdēja gandrīz nekā. Bet nu šis mūsu tautas zars ir atkal sācis zaļot, jo tūkstotis latviešu, kuŗiem četras organizācijas, ir spēcīga kopība, kas pie draudzīgas sadarbības, var gūt ievērojamus panākumus.

A. Apse.

Francijā, janvārī.

Kur miera nav dienu, ne nakti

Anglijas ministru prezidenta Etlija vēstule latviešu ogļračiem

700 GADUS MIZO ZEMI — OGĻRAKTUVES PAR 8 MĀRCIŅĀM — 18 MĀRCIŅAS NEDĒĻĀ — ŪDENS GARŠĪGĀKS PAR ALU — PAR SPĒKOŠANOS AR KOMŪNISTIEM 5 MĀRC. SODS — LATVISKA DZIESMA PAZEMĒ

Mūsu līdzstrādnieka speciālraksts no Donkasteras

Jorkas grafistes vēstures chronikās lasāms, ka kopš 12. gadu simteņa angļi še sākuši mizot savu zemi — rakt, lai piekļūtu oglēm. Kādā zemes nomāšanas līgumā 1260. g. minēts, ka nomniekam bez nomas maksas jādod arī ogles — trīs smago darba ratu tilpumā. Tajos laikos ogles dzīvokļu apsildīšanai vēl daudz nelietoja, bet vairāk tās izmantoja kalēji. Rietumjorkšairas rūpniecības attīstībā daudz darījuši mūki, kuŗus kāds vēsturnieks nosaucis par pirmajiem spējīgiem kapitālistiem. Jau toreiz viņu zemes īpašumos raktas ogles, un tiem piederējušas ogļraktuves arī citur. Tā Pontefraktas mūki 1491. gadā Barnslejas tuvumā nopirkuši ogļu raktuvi par 8 mārc. Šajā laikā mājsaimniecībā jau lietota tiklab malka kā ogles, sevišķi raktuvju tuvumā. 15. g. s. beigās ogles jau pārvadā uz lielākiem attālumiem un nākošajos divi gadsimtos prasība pēc ogles kā apkures līdzekļa pieaug.

Simts gadi starp 1750. g. un 1850. g. padarīja Angliju par stiprāko saimniecisko nāciju starp citām tautām. Mašīnu un izgudrojumu laikā Rietumjorkšaira un tās kaimiņiene — Lenkešairas grafiste pārvērtās par vadītājiem pasaules rūpniecības centriem. Fabrikas un pilsētas auga lielā ātrumā. Parādījās jauna sabiedrības šķira — ogļraktuvju un fabriku īpašnieki. . Ogle bija jaunās bagātības Aladina spuldze, un ogļu josta, kas sniedzas no Šefildas līdz Šiplejai, darīja brīnumus.

Pirms gadsimtiem sāktie strīdi starp zemkopi un ogļu vīriem turpinājās un nav beigušies vēl šodien. Kur zinātnieki atrod jaunus ogļu slāņus vai atrastajos grib iekārtot produkciju, zemkopim, lai cik skaista un vērtīga būtu viņa māja, lauki un tīrumi, ir jāaiziet. Protams, tas nenotiek bez cīņas. Zemnieks gan saņem valsts noteikto atlīdzību un valsts ierēdņi pūlas viņam palīdzēt iekārtoties jaunajos apstākļos un eksistencē. Bet kas gan var samaksāt zemkopim par viņa mājām un zemi, kur dzīvojušas un strādājušas paaudžu paaudzes!

Radio un prese bieži vēstī par katastrofām apakšzemē, kur nereti iet bojā daudz ogļraču. Arī pag. gadā Ziemeļanglijā notika liela katastrofa, kas prasīja milzu upurus. Latviešu ogļrači līdz šim gan bijuši pasargāti no lielākām nelaimēm. Donkasteras rajonā zina stāstīt tikai vienu gadījumu, kur gājis bojā latvietis A. Sakars, atstājot sievu ar bērniem. Citādi mūsu zēni tikuši cauri ar nobrāzumiem un vieglākiem vai nopietnākiem kaulu lūzumiem.

Protams, kā viņi paši saka, nelaime jau nekad nenāk brēkdama. Bet daudz ko var darīt pret katastrofām, ja stingri ievēro visus darba un drošības noteikumus. Tāpat arī pašam jāuzmanās un vēlreiz jāuzmanās, — ir brašā Donkasteras latviešu ogļraču kopas priekšnieka A. Freimaņa domas šajā ogļračiem tik svarīgajā jautājumā. Plecīgu augumu, smagā svara celšanas rekordists, rāmu un noteiktu valodu, viņš nāk no dzimtas, kur vairāki Lāčplēša ordeņa kavalieri, cienīgi reprezentēdams latviešu kaŗavīru kā pazemē, tā arī virs zemes.

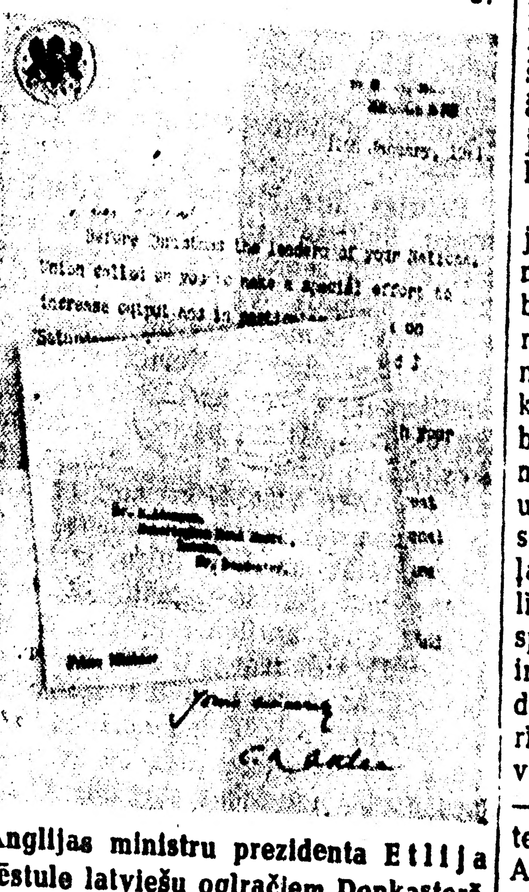

Anglijas ministru prezidenta Etlija vēstule latviešu ogļračiem Donkasterā

A. Baloža uzņēmums

„Nebija jau nemaz tik briesmīgi kā izlikās, kad pieteicāmies un braucām no Vācijas uz Angliju. Pie visa jāpierod, tikai citam tas padodas ātrāk, citam vēlāk," — stāsta gaišmatains Vidzemes jauneklis. Arī viņš pazemē pārdzīvojis baigus brīžus, redzot, ka vagonete sabrauc kādu viņa darba biedru. Palīdzība bijusi lieka, jo nelaimīgais miris uz vietas. „Tad gan bija tā, ka gribēju tūliņ atstāt ogļraktuvi un nenākt vairs atpakaļ. Bet tomēr — pārvarēju krizi un paliku."

„Vecajiem ogļračiem piemīt tāda briesmu jausma un dzirde kā pelēm," saka kāds mutīgs Latgales vīrs, kad vēl kavējamies pārrunās par nelaimes gadījumiem un to novēršanu apakšzemē. Protams, ka briesmu brīžos jāsavaldās, ātri jādomā un pareizi jārīkojas. Tam piemērs ir arī bij. ogļraču kopas priekšnieks J. Ķemers, kas, viens apakšzemē būdams, tomēr pratis izbēgt no nāves, tiekot cauri ar ievainojumu kājā. Arī slimo procents nav augsts. Protams, arī latvieši dažkārt, saaukstējas un piedzīvo arī citas kaites, bet Donkasteras ārsti savus vīrus pazīst un prot ātri padarīt veselus. Kā kuriozu var atzīmēt nupat angļu presē aprakstīto gadījumu, kur kāds Donkasteras ārsts parakstījis slimniekam — konjaku. Diemžēl, attiecīgas iestādes atteikušās maksāt par šīm „zālēm", un tā ārstam par slimnieka nodzerto konjaku bijis jāmaksā pašam no savas kabatas...

Pazemē nav miera dienu, ne nakti, jo ogļrači strādā trīs maiņās. Rīta maiņa ceļas pl. 4. Pēc mazgāšanās un brokasta, pl. 5 autobuss aizved uz raktuvēm, kas ap 5 min. braucienā no nometnes. Modernās raktuvēs iekārtotas labas kantīnes; tur var pirkt bezalkoholiskus dzērienus un sviestmaizes, ko ņemt līdzi pazemē. Drēbju un tīras veļas glabāšanai katram savs skapītis. Pirms došanās 900 m dziļajā pazemē, pārbauda, vai ogļračiem līdzi nav cigaretes, sērkociņi vai sprāgstvielas. Dažās minūtēs ogļrači ir jau pazemē, kur sapulcēšanās vietā darbu vadītājs dod norādījumus un rīkojumus. Vīri sadalās divi daļās: viena strādā pie ogļu slāņa, bet otra — dažādos transporta darbos, mašīnu telpās. darba rīku noliktavās u. c. Arī pazemē līdz darba vietai jābrauc vagonetēs ap 15 min. Nemodernākās raktuvēs pie ogļu slāņa jāstrādā uz ceļiem vai pat guļus, un arī ventilācija sliktāka. Tomēr, lai vairāk izpelnītu, daudzi latvieši tajās strādā labprātīgi. „Jo sliktākas raktuves, jo lielāka peļņa," mūsējie smejas. Un tā dūšīgs latviešu zēns, strādājot virsstundas, var nopelnīt līdz 18 mārc. nedēļā. Katrs to, protams, nevar. Parastā latviešu izpeļņa strādājot pie slāņa bez virsstundām ir līdz 10 mārciņas, ar virsstundām 12—15. Transporta darbos bez virsstundām izpeļņa ap 6 mārc., ar virsstundām 7—10.

Rīta maiņa savas sviestmaizes ēd ap pl. 9,30. Visi ogļrači vienā balsī liecina, ka ūdens apakšzemē daudz garšīgāks par alu. Ar to var dzesēt slāpes un arī izskalot kaklu no putekļiem. Un gluži dabiski, ka pulciņos sēžot, ogļrači arī runā un spriež. Viņu vidū gadas arī pa komūnistam — parasti neizglītotam politiskam vientiesim. Viņu parastā dziesma „Jūs esat SS" apnikusi katram latvietim, tā kā jāsavaldās, lai tos nepārmācītu. Bet spēkošanās apakšzemē katrai pusei maksā 5 mārc. soda naudas. Reizi gan kāds latviešu zēns sagrābis un sapurinājis naivo komūnistu: „Man nav žēl to 5 mārc., bet es zinu, ka tu negribi tās izdot. Tādēļ noskaidrosim to SS lietu augšā. Tā arī noticis, un latvietim bijis miers, bet komūnistam — liela cieņība pret bij. kaŗavīra dūri. Taču šādi gadījumi ir samērā reti. Un dažkārt pazemē pat atskan latviskas dziesmas.

Kādu sestdienas vakaru latviešu zēni atraduši uz savām gultiņām baltas aploksnes no Londonas, kur kreisajā stūrī melniem burtiem bijis iespiests: Prime Minister. Katra aploksne bijusi adresēta individuāli un tajās Anglijas ministru prezidenta Etlija vēstule, kas sākusies ar paša premjēra uzrakstīto „Dear Friend". Sekošajā iespiestajā tekstā, ministru prezidents pateicas par strādāšanu sestdienās pirms Ziemsvētkiem. Etlijs norāda, ka par spīti panākumiem, tomēr vēl draud nopietns ogļu trūkums. Bez grūtībām katrā mājā draud briesmas, ka rūpniecības process var palēlināties, kas nozīmē bezdarbu citās nozarēs, un grūtības strādnieku sievām un ģimenēm. Tādēļ Etlijs personīgi aicina katru vēstules saņēmēju darīt iespējamo šo briesmu novēršanai. Valdības un valsts vārdā viņš lūdz nākošajos 4 mēnešos strādāt regulāri ik dienu, tāpat sestdienās, ja raktuves atvērtas, vai arī strādāt 5 dienas lieku pusstundu. Visa nācija raugoties uz vēstules saņēmēju un ministru prezidents esot drošs, ka adresāts nāciju neatstās kļūmīgā situācijā. Vēstule beidzās ar Jaungada laimes vēlējumiem un Etlija parakstu. Jāpiezīmē, ka šādas vēstules saņēma arī angļu un citu tautību ogļrači.

„Redzot zīmogu un Prime Minister uzrakstu, domājam, ka nupat īstā stunda klāt, kad jāsāk maršēt," pusnopietni, pa pusei smaidot saka jauneklis, rādot šo vēstuli. „Bet gan jau, varbūt, drīzi," viņš nosaka un raugās pa barakas logu kā par brīnumu zilajās debesīs ar spožo sauli...

Jūlijs Vaivars

Donkasterā, februārī.

Tie, kas daudz darījuši DP labā

VĒSTULE LATVIJAI NO ŅUJORKAS

Mūsu laikrakstā ar atzinību minēti jau daudzi DP atbalstītāji. Še tiem cienīgi pievienojas vēl daži no Ņujorkas, kas ievērojami veicinājuši latviešu iecelošanu ASV.

Aleksandrs Ozoliņš ar kundzi Julianu, paši būdami DP, īsā laikā jau paspējuši sagādāt galvojumus ap 60 ģimenēm, pāri par 120 personām. Luterāņu un katoļu baznīcu organizācijas tās akceptējuši, lai gan galvojumi izsniegti arī pilnīgi svešiem cilvēkiem, kas caur paziņām lūguši O. palīdzību. Pie tam — atbildību par visiem nesusi šī pašaizliedzīgā latviešu ģimene. Katru izsaukto Ozoliņu pāris, kavēdams savas darba stundas, sagaida pie kuģa vai vilciena ar savu auto un pieved pie noīrētā dzīvokļa, izpalīdzot arī ar padomiem un vajadzīgiem naudas līdzekļiem, neskatoties uz to, ka DP parādu summa aug, un atdošana velkas garumā. Bijuši pat gadījumi, ka O., vēlu saņemdami paziņojumu par sava izsauktā ierašanos, nakts laikā devies dzīvokļa „medībās", kas Nujorkā ir ļoti grūta lieta. Kādreiz šo pašu apstākļu dēļ Ozoliņi pārnakšņojuši dārzā. guļamkrēslos, savu dzīvokli nododot iebraucēju rīcībā. Tāpat nevarēdams dažreiz personīgi tikt uz iebraucēju sagaidīšanu, O. algojis sagaidītāju par saviem personīgiem līdzekļiem. Pēc vietējā amerikāņu mācītāja inspekcijas, kas apstaigājis izsauktos mājās, baznīcu organizācijas bijušas pārsteigtas, ka visi DP apmierināti, apgādāti un pateicīgi ASV valdībai, organizācijām un nesavtīgajam galvotājam. Izsaukto vidū ir kā vienkārši strādnieki un leģionāri, kuŗiem agrāk palaimējies „izsprausties caur adatas aci", tā arī daudz pazīstamu sabiedrisku, kultūras un mākslas darbinieku. O. pūlējies visus savus „rūpju bērnus" novietot pēc iespējas vienkopus Ņujorkas priekšpilsētā Bruklinā, kur patlaban ir viens no lielākajiem Ņujorkas latviešu kolonijas centriem.

Ļoti izpalīdzīgs latviešiem ir arī Amerikas latvietis Niks Buikovs ar kundzi, maiznīcas īpašnieks Bruklinā, kas 25 gadu laikā ar savu ģimeni palicis uzticīgs latviešu valodai, kultūrai un sabiedrībai. Viņš ļāvis izlietot savu un savas farmas vārdu galvojumu sagādei. Omulīgā maiznīca, kas latviešiem atvērta līdz vēlai nakts stundai, bieži vien ir Bruklinas tautiešu satikšanās vieta, un garžīgā saldskābā un rupjā maize, ko Ņujorkā citur nekur nevar dabūt, atgādina latviešiem viņu tālo un neaizsniedzamo dzimteni...

DP, sevišķi YMCAs biedriem, lielu pretimnākšanu izrāda YMCAs Vocational Service Centre (40 East 40th Str.) ar savu Darba sagādes biroju, ko vada enerģiskais igauņu mācītājs Hendriksons. Pats DP būdams un pārvaldīdams 6 svešvalodas, viņš labi saprot to likteni un arvien ir izpalīdzīgs gan ar padomiem, gan darba sagādi. Caur viņa biroju darbā izvietoti tuvu pie 1500 dažādu profesiju baltiešu, no vienkārša strādnieka līdz profesora asistentam.

Lai šīs konspektīvās ziņas par atsaucīgajiem un pašaizliedzīgajiem baltiešiem un organizācijām noderētu par ierosmi arī citiem Amerikas tautiešiem un biedrībām — neaizmirst Vācijā palikušos.

Alise Dzirkale

Ņujorkā, februārī.

Vācijā vēl 211.000 DP

Decembrī no Vācijas rietumu joslām izceļojuši 10.225 DP, no tiem uz ASV 8333, Austrāliju 829, Kanadu 772 un mazākas grupas uz Braziliju, Izraelu uc. valstīm. Vācijā vēl atrodas 211.632 bēgļi, no kuŗiem 50.439 dzīvo IRO nometnēs, 60.445 vācu bēgļu mītnēs, bet 100.745 privāti.

DV krūšu nozīme ģenerālkonsulam Braisonam

Kanadas pārstāvji — Centr. valdes pr-dis K. Purmalis, sekr. un prop. noz. vad. I. Jankovskis, saimn. nod. vad. V. Mukts un Toronto nod. pr-dis E. Smiltnieks šinīs dienās apmeklēja Latvijas ģenerālkonsulu R. N. Braisonu priekšā stādīšanās vizītē. Ģenerālkonsuls iepazinās ar DV mērķiem, sīkāk pakavējoties pie organizācijas uzbūves Kanadā un pieskaroties jau veiktajam darbam un nākotnes nodomiem. Ģenerālkonsuls pasvītroja, ka arī viņš un viens no viņa dēliem, ir kaŗa veterāni, kādēļ DV organizācija tiem būs tuva un viņš atbalstīs to, cik spēdams. K. Purmalis pasniedza ģenerālkonsulam DV krūšu nozīmi, pēc kam laipnais namatēvs uzņēma viesus brokastīs.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Būvinž. J. Radziņš Detroitā nodibinājis savu būvfirmu. Darbi paredzēti Ņujorkā, Bostonā, Čikagā, Beisitijā un Grand-Rapidā. Uzņēmums nodarbinās latviešu namdaŗus, mūrniekus, krāsotājus un ūdensvadu licējus.

Latviešu-lietuviešu vienība, kas bija attīstījusi plašu darbību kā Latvijā, tā Vācijas trimdā, tagad sākusi darboties arī ASV. Pirmā nodaļa nodibinājusies Klīvlendā, kur arī paredzēts organizācijas centrs. Nodaļas paredzētas arī Čikagā, Bostonā, Ņujorkā, Losandželosā uc. Tāpat būs arī territoriālā nodaļa, kuŗā skaitīsies visi izklaidus dzīvojošie biedri. Organizēšanos vada Amerikas delegācijas locekļi — ASV sektora vadītājs rakstnieks E. Skujenieks un Dr. ing. A. Nasvitis.

Kolombusa pilsētā jau ap 30 latviešu, kas strādā gan būvniecībā, gan fabrikās, jau izveidojies kontakts ar amerikāņu sabiedrību, un par Latviju un tās likteņiem nolasīti 22 referāti. Gaidāma latviešu draudzes nodibināšanās Indianopolisā.

Indianopolisas latviešu palīdzības fonds pārorganizējies par biedrību. Par valdes priekšsēdi ievēlēts mag. iur. Ž. Zālmanis, bet par valdes locekļiem: Auziņš, Sventeckis, Dzenis, Blanks, Grīnbaums un Kleinhofs. Revīzijas komisijā — Sprancmanis, Vanags un Nesaule. ASV latviešu apvienības dibināšanas kongresam par delegātu izraudzīts Ž. Zālmanis. Sākti priekšdarbi svētdienas skolas noorganizēšanai.

Mineapolisā par palīgmācītāju Trīsvienības luterāņu baznīcā ievests māc. Ed. Putniņš, kas līdz šim strādājis slimnīcā. Līdztekus saviem garīdznieka pienākumiem, māc. E. Putniņš sagatavosies pilntiesīga mācītāja tiesību iegūšanai. Māc. E. Putniņš ordinēts par mācītāju Latvijā 1933. g., un ASV ieradies pag. g. jūnijā.

Ņujorkā notika Latvijas pareizticīgo sanāksme, kurā piedalījās ap 90 personu. Draudzīgā aicinājuma dienai veltītu runu teica prof. P. Starcs. Amerikāņu Kanadas metropolīta palīgs bij. Rīgas bīskaps Jānis runāja par Latvijas pareizticīgo baznīcas dzīves kārtošanu. Metropolīts Leontijs cildināja Latvijas pareizticīgos garīdzniekus un laicīgās personas par viņu rosību baznīcas dzīvē un ieteica neaizmirst dzimteni. Metropolīts arī paziņoja, ka atļauj savas katedrāles draudzē nodibināt autonomu grupu Latvijas pareizticīgajiem. Tādas pat iespējas pavērsies arī citos ASV centros, kur pastāv pareizticīgo baznīcas.

Čikāgas latviešu skolā, kuŗas programmu izstrādājuši E. Aisters, H. Kreicers un P. Sviška, skolēni sadalīti 3 grupās, izcilus vietu ierādot latviešu valodai, vēsturei un ģeografijai. Domāts arī par skolēnu kori un tautas deju mācīšanu. Iecerēts skolas sarīkojums ar jaunatnes rakstnieka J. Širmaņa piedalīšanos.

Čikāgas latviešu klubs sācis vākt līdzekļus nama iegādei. Janvāŗa kopsapulcē ievēlēta jauna valde: priekšsēdis S. Marcinkājis, loc. K. Dzirkalis, A. Ozoliņa, J. Strautnieks, K. Valteris, A. Christensens, J Dakars, P. Apsīte; uzticības vīri — J. Skudris, J. Avotiņš un E. Pētersons. Par delegātiem ASV latviešu apvienības dibināšanas kongresam ievēlēti J. Poruks un J. Avotiņš.

Filadelfijas latviešu sabiedriski-literārais pulciņš Draudzīgā aicinājuma atzīmēšanai bija rīkojis rakstnieku vakaru. To ievadīja E. Sūnas referāts Rakstniecība — vienotāja, un savus jaunākos darbus lasīja T. Zeltiņš un J. Miesnieks.

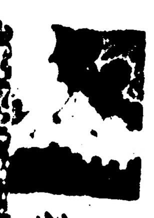

Toronto latviešu organizācijas vienojušās par nama iegādi. Tā juridiskās ieguvējas būs Toronto latviešu biedrība un Daugavas Vanagi, bet pirkšanā un izmantošanā piedalīsies arī abas luterāņu un katoļu draudzes, YMCA, Dainas koris, Kanadas latv. stud. apv. uc. Nama iegūšanai jau savākti ap 6000 dolaru.

Filadelfijas ev. lut. Sv. Jāņa baznīcā māc. J. Siliņš svinīgā dievkalpojumā ieveda amatā jaunievēlētos draudzes padomes locekļus. Padomes goda priekšsēdis ir 91 g. v. Krūzes tēvs, kas ir arī šīs baznīcas dibinātājs; priekšsēdis B. Nātriņš, biedrs A. Lazdiņš, sekr. Dž. Majors, 2. sekr. A. Grava, kas. G. Erbe, nama pārzinis H. Primanis, grāmatv. K. Ziņģis, revidenti J. Zāmurs un R. Ķirkums.

Ohaijo licenzūras pārbaudījumus sekmīgi veicis Dr. P. Purviņš, iegūdams ārsta prakses tiesības. Viņš beidzis LU med. fak. 1939. g., pēc kam bijis asistents ķirurģiskā klīnikā, kur ieguvis ķirurga-speciālista gradu. Trimdas laiku Vācijā pavadījis Eslingenā, kur bijis nometnes galvenais ārsts. Sav. valstīs Dr. Purviņš iecelojis 1949. g. un Ohaijo strādājis par internistu, sagatavodamies pārbaudījumiem. Viņš ir pirmais LU absolvents Ohaijo, kas sekmīgi stājies eksaminācijas komisijas priekšā.

Mums nav vairs ienākumu, ne izdevumu...

Latviešu zemnieka vēstule no Latvijas

Pēdējos gados aiz saprotamiem iemesliem aizvien retāka kļuvusi trimdinieku sarakstīšanās ar Latvijā palikušajiem piederīgajiem, un pavisam mazs ir no turienes saņemto vēstuļu skaits. Nesen kāds tautietis saņēmis vēstuli no sava tēva, kas jau vēstules sākumā brīdina nerakstīt un nesūtīt nekā, jo tas neesot vēlams. Par savas dzīves apstākļiem viņš starp citu raksta:

Mana tagadējā dzīve līdzinās tai, ko kādreiz vadīja Diogens, dzīvodams apgāztā mucā un būdams tik apmierināts, ka varēja noraidīt visas ķeizara piedāvātās bagātības ar lūgumu — lai valdnieks paiet nost no saules. Tā mēs šodien kādā lielas mājas kambara stūrī esam iekūņojušies kā tārpi ābeles zarā un dzīvojam dažu, varbūt, pat apskaužamu dzīvi. Notikušas lielas pārmaiņas, salīdzinot tagadējo ar agrāko, kad dienā bija grūti darbi, bet naktī traucējošais miegs. Tagad guļu bezrūpīgi: zvejas vadu izlikšanas laiku rītos nenoguļēšu, jūras mēslus nepazaudēšu, un laivu nesadauzīs. Tik ļoti kādreiz vēlējos to atdot dēlam; viņš neņēma, bet tagad to paņēma cits. Mūsu gudrā, visu tautu mīļotā drauga un skolotāja vadībā mēs dzīvojam paradīziski laimīgu dzīvi. Nezinu, vai jūs abonējat arī kādu laikrakstu — Cīņu vai Komūnistu. Tur aprakstīta mūsu laimīgā dzīve. Nav brīnums, ka daži latvieši dodas projām uz vakariem, jo uz rītiem viņi vairs netiek. Avīzē bija rakstīts, ka viens gribējis atgriezties Latvijā, bet zviedru ārsti to atzinuši par vājprātīgu un ieslodzījuši trako mājā.

Man ar septembra mēnesi piena vešana izbeidzās, un tagad esmu kolhoza bezdarbnieks, tāpat kā māte. Darbu mēs ļoti mīlam un ar lielāko prieku noskatāmies, kā citi strādā. Mūs pie darba nedzen, jo esam ministra gados. Ienākumu mums vairs nav, bet nav arī izdevumu. Agrāk to nekad nebūtu varējis iedomāties, ka cilvēkam tik maz vajaga, ja viņam nav vairs jāgādā uz priekšu. Un ko gan uz priekšu lai gādā? Visas no jauna iegādātās lietas automatiski pāriet kolhoza īpašumā. Mājām sāk nobirt jumti, bet nav vērts tos vairs atjaunot, jo jau izstrādāts projekts — mājas nojaukt un celt kolhoza ciematus. Tā kā līdz šim, var dzīvot tikai vilki mežā. Ciemati būs pēc Pad. savienības parauga — pa vidu ceļš, bet mājas gar katru pusi. Tā tad mēs ejam milzu soļiem uz priekšu — uz pilnību, viengabalainību, uz komūnismu.

Šogad ar ziemas labību piebāza gandrīz pilnu šķūni. (Kolhozā ietilpinātās saimniecības brīvās Latvijas laikā no šīs pašas platības piepildījušas 20 labības šķūņu, pie kam ārpus tiem vēl palikušas labības kaudzes. — Vēstules saņēmējs.) Manā bijušā stallī ir 13 kumeļu. Tos kopj tuvējais kaimiņš otrpus ceļa. Kolhoza valde gribēja man uzdot kumeļu barošanu, bet es nedrīkstēju to pieņemt, jo bieži slimoju; nupat kā uzcēlos no 2 nedēļu ilgas noguļas. Arī māte patlaban grib likties slimības gultā. Ļaunākais būtu tas, ja nokristu abi reizē. Tagad savus darbus par abiem veicam labi: viena govs, pāris cūkas, 5 vistas, suns un 3 kaķi. 5 vistas un pīli nozaga lapsas — nāca taisni sētā. Vasarā gan darba būs vairāk: jāapstrādā piemāju dārziņš.

Slikti, ka nav tā pushektara, kur paņemt labas zemes. Šogad kartupeļi izauga labi; būs sava tiesa ,būs arī kāds pūrelis ko izdot. Arī par izstrādes dienām dabūjam 3 pūri labības, 16 kg cukura, un tā mums nekā netrūkst; kā čigānam, kas saka: „Ēd ko gribi." (Teiciena otrā puse „bet galds tukšs" nav pierakstīta.) Lielas grūtības mums bija, līdz tikām vaļā no tās slimības, t. i. no tās uz priekšu gādāšanas; visvairāk tā nevaldāmā vecene, kas drīzā laikā piebūra pilnus staļļus ar govīm, aitām un cūkām. Kad es reiz aizrādīju, ka nevajadzētu tik daudz plēsties, viņa: „Ko tu runā; vajadzēs vienam, vajadzēs otram, un kur tad ņemsi!" Ziemām vērpa un auda: „Ko ar tām pirktām lupatām darīs! Vai tā darba drēbe?" — Bet tagad no šīs slimības viņa pazaudējusi vairāk nekā pusi. Tātad dzīvojam vienu laimīgu, bezrūpīgu dzīvi...

Tu jautā par kādu pirkumu — vai iegādāties, vai nē. Tur es tev nezinu nekā teikt, tas jāizšķir tev pašam. Tāds kā es, kas dzīvē tik daudz kļūdījies, nevar otram padoma dot. Arī zvejas dzīvē tagad ir daudz citādi: senāk gāja laivā 2 vai 3 vīri, bet tagad iet 4 vai 5. Tas tādēļ, lai varētu vairāk nozvejot. Visas zivis noņem valsts, jo zvejas spaile ar visām laivām pieder valstij. Šogad uztaisīja trīs jaunas laivas, bet valsts tās tūdaļ nopirka. Visur valda liela saticība. Žēl būtu, ja jūs nelasāt mūsu avīzes: tur var redzēt, kā visa dzīve īsā laikā pārveidota. Kāds uzplaukums, salīdzinot ar kapitālistisko zemju iekārtu! Nav brīnums, ka tur nabaga strādnieki braukā no vienas vietas uz otru, taisa streikus u. t. t. Pie mums valda miers un saticība. Patlaban brauc uz mežiem baļķus cirst. Darbā piedalās visi darba spējīgi vīrieši un sievietes ar lielu pacilātību, darba prieku un mīlestību pret dzimteni. Arī vest būs jābrauc: tas ir vairāk nekā 100 km. Bet padomju cilvēkam viss ir iespējams.

K. notiesāts uz 25 gadiem. Viņa tuviniekiem iet grūti. Katru mēnesi sūtām tiem vienu kastīti. Arī daudz citiem no dzimtenes aizvestajiem sūtam pa kastītei. Tu domāsi — kur tad nestrādājošie var ņemt? Bet tas lielāko tiesu vēl no „vecās slimības" laikiem. Tātad katram sliktumam ir arī savs labums. Kamēr vēl spēsim apstrādāt savu valdības piešķirto pushektaru zemes, tikmēr trūkuma vēl necietīsim; bet ja nevarēsim — tad nezinu. Ņemt svešu strādnieku ir lielākais grēks un noziegums pret valsti un tautu. Es tomēr ceru, ka man vairs ilgi nevajadzēs, jo esmu savus vecākus jau stipri pārtrumpojis, un sen jau ir laiks iet pie miera. Pār visām lietām es stipri ceru uz D. (Dievu), jo zinu, ka viņš savus ļaudis brīnišķi vada. Mans dzīves sapnis ir izsapņots no sākuma līdz galam. Vēl atliek tikai viena vēlēšanās — redzēt savus bērnus, pirms eju kapā... Mūsu jau tā vājās cerības aizbraucēji pavisam iznīcina. Tie, kuŗus gaidījām tuvāk, tie attālinās arvien tālāk uz nesatikšanos. Mūsu kaut cik apmierinātās ilgas ļoti uztrauc aizbraucēju liktenis — kur tie apmetas, kur atrod darbu, kādā valodā?

„Biedrs" Jēzus...

BAZNĪCAS GRAUŠANA ČECHOSLOVAKIJĀ

Čechoslovakijas katoļu baznīca patlaban pārdzīvo visgrūtāko pārbaudījumu. Savā laikā ekskomūnicētais priesteris un tagadējais veselības ministrs Plojārs pirms gada nodibināja Čechoslovakijas „nacionālo katoļu baznīcu", kas darbojas ar „ļoti labiem panākumiem". Šis baznīcas vajadzībām atklāti divi semināri, kur īsā laikā sagatavoja 139 jaunus „garīdzniekus". Katru, kas izteic vēlēšanos iestāties šai seminārā, tūdaļ atbrīvo no karaklausības. Arī daļa katoļu priesteŗu un ordeņbrāļu, kas ieslodzīti koncentrācijas nometnēs pārvērstos klosteŗos Ziemeļbohēmijā un Silēzijā, neizturēdami briesmīgo režīmu, pārgājuši Plojāra „baznīcā".

Brīvībā esošo priesteŗu dzīvi un darbu izseko komūnistu aģenti. Valdība katrā biskapijā iecēlusi savus ierēdņus, kas nevien pārvalda biskapijas finances, bet arī kontrolē biskapa personīgo pastu. Viņiem pat dotas tiesības iecelt un atcelt garīdzniekus. Prāgas, Olmicas, Leitmericas, Kēnigsgracas, Brno, Neitras un Sileinas biskapi internēti savās rezidencēs. Pat ēdienu tie saņem no cietumu virtuvēm. Tāpēc Vatikānam uzticīgie garīdznieki un draudžu locekļi palikuši bez vadības un vairs nesaņem nekādus norādījumus no augšas, kas rada sajukumu draudzēs un ticīgajos. To izmantojot, Plojāra kalpi iespiežas vakantajās draudzēs, bet lielākajās diecezēs viens otram blakus strādā nacionālās un katoļu baznīcas priesteŗi. Tā kā pēdējiem parasti daudz lielāka atsaucība draudzē, tie drīz vien pazūd bez vēsts, lai antikristiskie priesteŗi bez ierobežojumiem varētu strādāt savu postīšanas darbu. Plojārs gavilē, bet pāvesta balss tur izskan tukenesī, jo visi Čechoslovakijas katoļu baznīcas augstie firsti ir apklusināti. Bet apspiestā tauta meklē mierinājumu reliģijā, kāpēc baznīcas pildās dievlūdzējiem, kuŗiem jāklausās viltus mācībā.

Čechoslovakijas valdība dara visu, lai baznīcu pielāgotu jaunai tautas demokrātiskai sistēmai. Pēc informācijas dienesta ziņām komūnistiskās partijas funkcionāri apmeklējuši draudzes Slovākijā, izdalīdami „reliģiskas gleznas", kur Kristus attēlots kopā ar nabagiem. Gleznas uzraksts: Biedrs Jēzus starp biedriem. Acimredzot, arī Jēzus tur ieskaitīts komūnistiskajā partijā.

A. L.

NORVĒĢIJA CĪNĪSIES

Norvēģija nerunā par izlīgumiem un piekāpšanos krievu ekspansijai. Ja krievi uzbruks, norvēģi cīnīsies. Zeme un tauta, kas jau piedzīvojusi vienu okupāciju, vairs negrib pieredzēt otru. Norvēģu militārie plānotāji negaida Krievijas uzbrukumu tagad, tomēr viņi grib būt gatavi visām varbūtībām. Tādēļ saprotams, ka ģen. Eizenhauers visatzinīgāk izteicies par norvēģu stingro nostāju.

Laikā, kad Somija praktiski ir neapbruņota, un Zviedrija tiksminājas ap neitrālitāti, Norvēģija kļuvusi par Eiropas nozīmīgāko ārējo posteni pret Atlantijas okeanu. Ir tiesa, Norvēģija viena nevar aizstāvēties pret padomju uzbrukumu, tai nepieciešama materiāla palīdzība no ASV. Taču Norvēģija ir pārliecināta, ka sadarbībā ar ASV pēkšņa uzbrukuma gadījumā tā var aizstāvēties labu laiku un arī noturēt savas svarīgās jūras spēku bazes. Ja apstākļi prasīs, Norvēģija ies to ceļu, ko gāja Somija, tikai daudz labvēlīgākā situācijā, jo tā droši var cerēt uz materiālu un militāru palīdzību no rietumiem.

Baltijas jūra kļuvusi par Krievijas ezeru. Baltijas ostās stacionētas vairāk kā 120 zemūdenes, 5 kreiseŗi un 20 iznīcinātāji. Vairāk kā puse šo zemūdeņu ir modernas un piemērotas operācijām okeanā. Tomēr izeju no Baltijas jūras var noslēgt rietumnieku blokāde. Krievi ar to ir rēķinājušies, kādēļ izbūvēts t. s. Staļina kanālis, pa ko vieglie kreiseŗi no Ļeņingradas var iebraukt Lādogas ezerā un tālāk uz Balto jūru. Ir tomēr viens bet. Kā šo kanāli, tā pašu krievu ostas arktikā vairākus mēnešus gadā klāj ledus. Citādi tas ir ar Norvēģijas ostām. Vācu izbūvētās zemūdeņu bazēs Trondhemā un Bergenā var uzturēties līdz 80 zemūdenes drošās un dabas sargātās klinšu slēptuvēs, pie kam operācijas iespējamas augu gadu. Ja tās nokļūst krievu rīcībā, tad nopietni apdraudēta satiksme ar Eiropu. Un tieši šo bažu dēļ ASV militārie lietpratēji pieļauj varbūtību, ka kaŗa gadījumā Staļins par pirmo objektu izraugās Norvēģiju. To saprot arī norvēģi paši.

Norvēģijā nerunā par neitrālitātes saglabāšanu kā Zviedrijā. Tur gatavojas aizsardzībai un tādēļ jau izdarīta daļēja mobilizācija. Pēc Ķīnas iejaukšanās Korejas kaŗā visa zeme bija trauksmes stāvoklī 24 stundas. Izdots rīkojums 200.000 vīru lielajam rezerves kaŗaspēkam, un nacionālai gvardei automatiski mobilizēties, ja valdība būtu paralizēta rīkoties pēkšņa uzbrukuma gadījumā. Rīkojums nosaka, ka jāpretojas agresijai, kamēr sagaida rīkojumus no valdības. Jāpretojas un jācīnās arī tad, ja situācija šķiet bezcerīga.

Norvēģi gatavojas arī partizānu kaŗam, ja tas kļūtu nenovēršams. Ir domāts un gādāts par pārtikas apgādi uz seši mēnešiem. Nodibināti slēpti apgādes centri kalnos, kur glabā pārtiku un ieročus. Intensīvi strādā pie aizsardzības sistēmas izveidošanas pret gaisa uzbrukumiem. Gaisa trauksmes praktizētas visās pilsētās. Nodibināta arī īpaša policija cīņai ar piekto kolonnu. Obligāts militārais dienests ir no 20 g. vecuma, bet rezervē paredzēti vīri no 26—40 gadu vecumam. Šie gadagājumi veido nacionālo gvardi. Par krizes robežu, kad jābūt pilnā kaujas gatavībā, uzskata 1954. g., bet par tikpat kritisku uzlūko 1952. g.

Patlaban Norvēģijas armija ir maza, tikai 35.000 vīru. 1951. g. beigās norvēģi grib palielināt savu armiju uz 60.000 vīriem. Arī kaŗa flote nav liela. Tās mugurkauls ir 7 agrākie britu iznīcinātāji. ASV nodevusi Norvēģijai torpēdlaivas un paredzēts nodot vēl dažus iznīcinātājus. Tāpat mazi ir gaisa spēki, bet ar augsti kvalificētu personālu; daudz norvēģu lidotāju jau cīnījušies otrā pasaules kaŗā. Lidmašīnu ir tikai ap 100, no tām gan ap 40 ir modernie britu iznīcinātāji. Norvēģu piloti tagad trenējas arī ar ASV iznīcinātājiem. Krastu, ostu un gaisa aizsardzība pastiprināta ar ASV zenītbaterijām. Norvēģijā ir 80 moderni krasta cietokšņi, kuŗus vācieši izbūvēja otrā pasaules kaŗa laikā.

Aizsardzības plānošana balstās u[z] pieņēmuma, ka krievu ofensīva bū[s] masīvs zemes, jūras un gaisa spēk[u] uzbrukums. Krievija šai akcijai va[r] lietāt pat līdz 90 divīzijas. Izredze[s] noturēt vitālās Norvēģijas bazes pre[t] šādu uzbrukumu 1951. g. ir pavāja[s]. Tomēr nav jāaizmirst, ka norvē[ģu] aizsardzība bija ciets rieksts arī Hi[t]lera pēkšņajam uzbrukumam. Un no[r]vēģiem pašiem jāatvaira tikai pirm[ie] lielie trieciem, jo uzbrukums vien[am] Atlantika pakta valstij izraisītu vi[su] pārēju kaŗu, kas atslogotu Norvēģij[u] ar prettriecieniem citās vietās. Mil[i]tārie plānotāji pieņem, ka 1952. [g.] izredzes atturēt pēkšņu uzbrukum[u] pret Norvēģijas vitālām jūras baz[ēm] būs labākas, bet 1953. g. pat ļoti dr[o]šas. Un tieši te ir Eiropas aizsardz[ī]bas vājā vieta, ka Norvēģijas aizst[ā]vēšanās var būt efektīva ne agr[āk] par 1952. g. To, protams, labi zina a[rī] komūnisti, un ir jautājums, vai vi[ņi] gribēs gaidīt, lai gan krievu militār[ā] plānošana tāpat saistīta ar 1952. g.

Ja abas naidīgās puses ir vienād[ā] stiprumā, tad katra baidās uzbruk[t]. Parasti uzbrūk tas, kas jūtas stiprāk[s]. Un ir fakts, ka Eiropā šobrīd Kriev[i]jai nav nopietni ņemama pretiniek[a] sauszemes cīņās. Protams, Kreml[is] vairāk nekā Hitlers domā par „pēd[ē]jās kaujas" gala iznākumu, un tas ti[e]šām var diktēt piesardzību, jo grū[ti] iedomāties, ka Krievija varētu gū[t] totālu uzvaru, ja ASV liks lietā vis[u], ko spēj un var. Tanī pašā laikā n[av] jāšaubās, ka to darīs arī Maskav[a] un brīvajai pasaulei nav zināms, k[ā]das trumpas ir Staļina rokās. Kat[rā] ziņā nedrīkst par zemu novērtēt kri[e]vu rūpniecības iespējas un to, k[a] Maskava nevairīsies lietot visus t[ās] rīcībā esošos ieročus.

A. Dr.

ASV ieceļojošiem DP pārmet pieaugošu nacionālismus

Ņujorka (fm). — Nacionālās luterāņu padomes (National Lutheran Council) gada sapulces beigu sēdē padomes izvietošanas dienesta pārraudzības šefs Dr. Galiksons norādīja, ka ar padomes palīdzību ASV ieceļojušo 23.565 DP vidū esot vērojams pieaugošs nacionālisma vilnis. Šis nacionālisms dibinoties uz DP cerībām, ka 'pasaules notikumu ietekmē viņu dzimtās zemes varētu tikt atbrīvotas no okupācijas ātrāk nekā to varētu domāt. Dr. Galiksons mudināja luterāņu baznīcas pastiprinātā kārtā mudināt ieceļotājus no Eiropas censties iegūt ASV pavalstniecību.

Luterāņu pasaules federācijas (LWF) eksekutīvais sekretārs Dr. Maikelfelders padomei ziņoja, ka Eiropas baznīcas šobrīd apdraud totālitārs pagānisms, kas pat bīstamāks par nacismu. Komūnistu akcijā pret baznīcu nākošais upuris laikam būšot luterāņu baznīca Polijā. Gluži izolētā stāvoklī palikušas arī luterāņu baznīcu atliekas Rumānijā, Igaunijā un Latvijā. Tāpat maz iespējams palīdzēt apspiestajiem luterāņiem Ungārijā un Čechoslovakijā. Nepieciešami darbinieki, kas palīdzētu uzturēt un atbalstīt luterāņu baznīcu atlikušajās Eiropas zemēs — Rietumvācijā, Austrijā, Francijā, Italijā, Šveicē. Arī četrām Jugoslavijas luterāņu baznīcām vairāk nekā jebkad vajadzīga palīdzība.

No Rīgas radiofona

Andrēja Upīša atzīšanās

DZĪVES ĪSTENĪBAS RADĪTA VIENPUSĪBA — DIVAS EKSPLUATĀCIJAS — MĀKSLINIEKI BŪVĒ SKATUVI — NAV STARPĪBAS STARP TEĀTRI UN SABIEDRISKIEM PIENĀKUMIEM — REKORDI BEZ BUMBĀM UN SLIDĀM

Andrējs Upītis Rīgas radiofonā stāsta: Republikas dzīvē svarīgākais notikums — augstākās padomes vēlēšanas, kas dziļi saviļņo padomju tautu. Latvijas rakstnieki nenoliedzami auguši patriotismā, lai arī mums nav bijis ar ko rādīties vissavienības forumā. Tas izskaidrojams ar to, ka visi rakstnieki, droši vien (skaidri zināt nevar!) strādā pie lieliem darbiem, kas iznāks pēc mūsu augstās sapulces trešajām vēlēšanām. Vispār, rakstniecības līmenis pacēlies augstāk nekā tas bija 1947. g. Prozā sāk iznākt Annas Sakses Dzirksteles naktī, tur redzams, kā reakcija audzina augstskolā nabadzīgo lauku jaunatni, kas sākumā nevar izšķirties, kuŗā pusē būt. V. Lācim jauns romāns. Trešais lielākais darbs — Brodeles stāsts Marta. Varētu likties, ka ievies šās vienpusība, bet izskaidrojums tam ir dzīves īstenība. (Pareizi, Andrēj!) Lirika nevar uzrādīt sevišķas sekmes, kas varētu pretendēt uz visaugstāko atzinību. Tomēr vispārējais dzejas līmenis ievērojami cēlies. Luksa — Rita sāk dzīvot atradis saaugumu ar šodienu. Izzūd dzejnieku ekskursantiskā pieeja, un tagad tie runā, ko paši pieredzējuši, un no pilnas sirds. Drāmas laukā arī pēdējā laikā nav uzrādāmi ievērojami sasniegumi. Dzīve gan sniedz bagātīgu vielu — sociālisma celšanu. Pēdējā laikā pārsvarā svarīgās kolhozu temas. Pērn mūsu rakstniecība nav devusi nekādus pārsteidzošus rezultātus, bet sacēlusi rosmi vecāko un jaunāko rakstnieku pulkā. Tā ir pietiekami augsta pakāpe, no kurām latviešu literātūra var ar gaišām izredzēm pārkāpt 18. februāra slieksni. (Pār šo slieksni jau nu vēl pārrāpsies gan, bet pāri stingra literāra vērtējuma žogam šo piejādi nepārvilktu pat desmit Andrēji Upīši!)

Kādā citā raidījumā Sovetskaja Latvija slavē Andrēja Upīša Zaļo zemi: tur redzams, kādā neciešamā stāvoklī bija zemnieki. Visa labākā zeme piederēja muižniekiem un kulakiem. Zemniekiem palika pāri tikai krūmāji un purvāji. Visi nesodīti ekspluatēja zemniekus. (Ekspluatēja tā, ka turībā dzīvoja nevien zemnieki, bet pietika arī piķētniekiem un eksportam, pie kam pēc šīs „ekspluatācijas" arī maskaviešiem vēl atlika jo bagātīgs laupījums!)

Čuvašijas nopelniem bagātais mākslas darbinieks Boriss Pravdins diezgan labā latviešu valodā stāsta par jaunatnes teātri: tas nodibināts 1941. g. 27. janv. uz komjaunatnes centrālkomitejas ierosinājuma. Buržuju Latvijā tāda teātra nevarēja būt. Īsā laikā tas sniedzis 50 izrādes. Pēc kaŗa teātris atjaunojis darbu 1945. g. 1. maijā, pēc kam tam piešķirtajās telpās paši mākslinieki izbūvēja skatuvi. 1946. g. nodibinājās arī krievu trupa. Lielais apmeklētāju skaits pierādīja šīs trupas nepieciešamību. Mūsu galvenais uzdevums: jaunatnes audzināšana komūnismam. (Vai gan no padomijas atnākušo bari tur vēl nebūtu pāraudzināti?) Izrādītas 34 padomju lugas un arī latviešu un krievu klasiķi. 50 jauniestudējumos bijušas 2574 izrādes ar 685.000 skatītājiem. 620 viesizrādēm bijuši 146.000 apmeklētāji.

Osvalds Krēsliņš stāsta par savu mīļāko lomu — Teterevu Sīkpilsonī. Irma Bune ne visai veikli nolasa priekšā rakstīto runājamo: strādāju jaunatnes teātrī no pirmajām dienām. Kraukļītis izrādīts jau 300 reižu, tur spēlēju Magoni.

Krievu klausītājus iepazīstina ar Emili Melngaili un viņa mūziku: Latvijas buržujiskās Ulmaņa valdības laikā Melngailis klusēja; tikai padomju valdība deva viņam pabalstu, lai tas atkal sāktu vākt melodijas. (Bet kur tad Dainas i danči?)

Leona Paegles māsa Olga sakarā ar brāļa 25. nāves dienu stāsta: Leons nevarēja samierināties ar kapitālista Dombrovska skolā valdošo kārkluvācietības garu. 21 g. v. viņš uzsāka cīņu ar Dombrovski, kuŗa filantropija bija blēņas. 1914. g. P. iestāj[ās] Maskavā Šaņavska universitātē, k[ur] pievēršas marksisma idejām. 1916. [g.] dzejoļos P. aicināja gāzt carismu, b[et] 1917. g. iestājās boļševiku partij[ā]. 1919. g. P. ar visu spēku palīdzē[ja] celt padomju Latviju, būdams 1. v[i]dusskolas direktors. Buržujiskās La[t]vijas laikā kā Tautas augstskolas le[k]tors, viņš ieguva lielu popularitā[ti]. Bieži bez tiesas sprieduma, viņu i[e]slodzīja cietumā. Dzeja bija L. [...] stiprākais ierocis. (L. Paegle mi[ra] Latvijā — dabiskā nāvē un sav[ās] mājās, bet kā ir ar Pēteri Ķikutu, [...] nardu Laicēnu u. c.?)

Atzīmēta arī Paulas Baltāboles 40 [...] darbības jubileja. — Raidījumā p[...] aktrisi un kandidāti Veltu Līni dz[...]dam: Michalkova lugā Zaudētā mā[...] enerģiskās inženieres Ludmilas L[e]ontjevas loma kā uzrakstīta Līn[ei]. Viņa izaugusi par īstu padomju māk[s]linieci, un padomju vara jau arī p[...] šķir ceļu uz mākslu. (Biežāk gan [...] kapu!) Pati V. Līne saka: Darbs [...] ātrī un sabiedriskie pienākumi [...] viens un tas pats. (Diezgan atkl[āti] vārdi, jo arī komūnistiskā sabiedrī[ba] godīgam un attīstītam cilvēkam [...] spēlē teātris, lai nepazaudētu galv[u]. Viena uz skatuves būt es nespēju, [...] tikai saskaņā ar ansambli (un NKVD). Lugā vēl spēlē Alfr. Videnieks, An[...] Klinte, Edg. Zīle, Dagnija Amtman[e], rež. Vera Zalunase. — Dailes teāt[ris] lugā Līgavainis piedalās: Vazdiks, [...] Klētniece, R. Kreicums, L. Zvīgule, [...] Smits, Šleiere, Menca, Kraukļis, V[...]ters u. c.

Pad. savienībā izveidojusies jau[...] vispusīga fizkultūra ar komūnis[ma] morāli, dzimtenes mīlu un patriotism[u]. Pirms 2 gadiem Vissavienības CK p[ie]ņēma lēmumu par fizkultūru, un ta[ī] izteiktā kritika attiecās arī uz P[ad.] Latviju. Kopš tā laika manāmi pan[āk]kumi, sevišķi Talsu, Dundagas, V[...]mieras un Cēsu rajonos. 1949. g. ko[l]hozos bija 25, bet tagad 800 fizkult[ū]ras kollektīvu. 1949. g. uzstādīti 1[...] jauni rekordi, bet 1950. g. — 200, [...]tiem 8 vissavienības. Pārāk maz s[a]sniegumu ziemas sportā ir Grīv[...], Krustpils, Neretas, Auces, Saulkras[tu] u. c. rajonos. Liela parādniece ir vie[tē]jās rūpniecības ministrija, kas nep[ie]gādāja futbola un volejbola bumb[as], bet tagad neapgādā hokeja kokus [un] slidas. (Liela vajadzība jau nav, [jo] sporta rekordus taču var ieraks[tīt] plānos tāpat kā visus sasniegumus a[rī] bez kokiem un bumbām.)

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Pāvils Klāns

Dombrovska tēvam vajadzētu atgriezties

Stāsta, ka Ziemeļblāzmu varēts redzēt arī no jūras. Tā ir romantiska koka celtne Vecmīlgrāvī ar tādu kā tornīti un baltām klasiskām kolonnām, pati zili zaļgani krāsota un labi skatāma no Daugavas, kad ar kuģīti no Rīgas dodas uz Bolderāju. Tās vēsture saistās ar lielāko latviešu mecenāta Dombrovska vārdu, ar rakstniekiem un māksliniekiem, kas šajā ēkā dzīvojuši sava labvēļa aizgādībā, ar teātra izrādēm, bibliotēkām un filmu uzņemšanu pašos pēdējos laikos — tur būtu jānāk kādam un jāuzraksta šīs ēkas, tās cēlēja un tā laika vēsture, jo piemēri dažreiz pārmet tiltu no pagātnes, kas tagad gaist aizmirstībā, uz tagadni. Bet tagadne, kā zināms, ir mūžīga nākotnes gaidīšana un aizvadīšana. Un šajos laikos ne par ko tā neesam norūpējušies, kā par savu nākotni.

Gana konstatējuši un ar faktiem paši sev pierādījuši, ka visumā līdz šim nav noticis tas, no kā bijāmies trimdas sākuma gados, — nav iestājies garīgs apsīkums, nav rimusi rosme, nav pagurusi mākslinieciskā radīšana — varam apstāties pie ainas, ka mūsu kultūras dzīvē ir trīs elementi: devējs, ņēmējs un starpnieks, kas bieži ir arī oficiāls vai neoficiāls labvēlis, protektors vai ierosinātājs, ja runa ir par sabiedrisku organizāciju. Bet trūkst ceturtā elementa, tā, kas tik lieliski rotā īpaši Rietumeiropas tautu kultūras tradicijas kopš seniem vēstures laikiem — nav mecenāta. Nav Dombrovska tēva līdzinieka, tā vērienīgā augstsirža ar attīstītu intelektu, kas, kājas materiālā labklājībā balstīdams, ar galvu paguvis izaugt cauri centu, feniņu un pensu kalšanas zemajiem griestiem, lai ieraudzītu savas tautas dvēseles un gara kustības un vajadzības.

Latvijas brīvības pēdējos gados visīstākais mecenāts bija pati tauta — lai atminamies grandiozās dāvinājumu akcijas; bet blakus valsts interesēm un īpašiem fondiem, nacionālās kultūras balstītāju funkcijas šaurajā nozīmē bez īpaša aicinājuma pārņēma zināma ļaužu grupa no pilsoņu vidus. Tie bija ārsti, advokāti, namīpašnieki, tirgotāji, rūpnieki — cilvēki ar ienesīgiem arodiem, kuŗus vadīja vai nu īsta mākslas izpratne, vai vienīgi tieksme turēties līdzi modei — tas nav tik nozīmīgi kā pats rezultāts — mākslas balstīšana.

Par pēckaŗa trimdu nav ko runāt. Taču arī te bija cilvēki, kas prata ne tikai pelnīt, bet arī novēlēt kādu stipendiju Baltijas universitātei vai mēneša maksu kaŗa invalidiem, paši itin aizkustinošā kautrībā bieži vēlēdamies palikt nezināmi.

Un nu ir vaļā plašā pasaule, visi, kam vien ir ko sacīt, radīt, veidot, cenšas to arī darīt — un ne bez sekmēm. Bet visa šī lielā nacionālās dzīvības kustība noris kā dzemdības uz ielas — bez ārsta klātienes, bez slimnīcas un arī bez tā sapratīgā cilvēka pūlī, kas zinātu, ko darīt. Ir tiesa — latviešu garīgajai rosmei visos kontinentos piemīt kas spontāns, un tie, kas noliedz atsevišķu diletantu izrādi vai nopulgo sliktu gleznotāju, patiesībā nonievā nevis nemākuli, bet apšauba veselīgos instinktus paša tautā. Taču augsnas kārta, caur kuŗu jāizlaužas, ir pārāk sīksta arī visžirgtākajam asnam, lai cik primitīvs spēks tam liktu dīgt. Ir vajadzīgs dārznieks, kas novāc gružus un aplaista. Un ja arī mums ir kādas organizācijas un fondi Anglijā un Zviedrijā, un ja pat notiktu ļoti iespējamais, ka Vācijā atjauno darbu kultūras fonds — arī tad tas būtu instanču ceļš, kas izstiepts laikā un predestinēti ierobežots līdzekļos.

Tas, kā mūsu gara un mākslas dzīvē visvairāk trūkst, ir privātā iniciātīva no to puses, kas paši nerada, bet radīto saņem. Šāda iniciātīva nav saistīta ar formāliem apgrūtinājumiem, ar atbildību trešo personu priekšā, un tai pieder absolūti brīva izvēle par savas labdarīgās rīcības laiku, vietu, līdzekļiem un personu vai personām, kam tā grib uzsmaidīt. Pašreiz tai pieder arī vēl pirmtiesības un gods būt pašam sākumam, ko kādreiz cildinās vēsture. Tai pieder iespēja iznākt no anonimā bēgļu pulka, lai lielceļa malā pasniegtu roku kalnā kāpējam. Sākumā vienam. Tikai vienam! Lai šis viens kļūtu pirmais. Pasaules universitātēs sīksti cīnās latviešu studenti, neviena nemanīti top jauni talanti, es zinu kādu, kas mainīja pat ticību, lai drīkstētu iestāties klosterī, kur var mācīties, un kādu citu, kas bez noziegu-ma ietu cietumā par iespēju strādāt. Privātai iniciātīvai ir iespēja sameklēt kādu no tiem, tai ir viss, atskaitot vienu — nav viņas pašas.

Varbūt tā rastos, ja būtu zināms, ka patiesībā taču nav vajadzīgs nekāds Krēzs ar viņa miljoniem. Nav vajadzīgs augsti mācīts vīrs, ne bagātnieks — tas var būt arī strādnieks, kas domā tikpat skaidri kā vecais Dombrovskis. Sieva no tautas, kas savos kaimiņos redz vecu amerikānieti pieņemam pie sevis latviešu skolnieku. Cik ir to veclatviešu Kanadā un Amerikā, kam būtu ienākusi prātā doma izskolot vienu latviešu jaunekli? Un cik ir jaunlatviešu vidū tādu, kas gribētu nodrošināt radītāja darba iespējas vienam latviešu gleznotājam? Ir tiesa — trimdinieki savā masā izgāja pasaulē puslīdz vienādi iespējās un mantībā un ar puslīdz vienādām iespējām un sekmēm cīnās tālāk pa solītim uz augšu. Bet kādi ir jau izrāvušies tālu priekšgalā, un mēs arī zinām pasaulē dažu visai turīgu latvieti, dažu kuģu īpašnieku, manufaktūristu, tirgotāju — kur viņi ir ko dara?

Kas tad ir vajadzīgs? Ir vajadzīgs, lai tas, kas to spēj, pasniedz roku tam, kas iedomājies kalnā kāpt. Ir vajadzīgs vienīgi pirmais devējs un pirmais ņēmējs. Tad radīsies arī otrie un trešie. Un nevis dolaru tūkstoši ir vajadzīgi, bet pats žests vispirms. Ir vajadzīgs, lai izbeigtos aizklīšana pašiem no sevis, nozušana dzīves un pasaules periferijās, lai pie kāda šī straujā laika ceļa staba atkal sastaptos viņi abi, — tas, kam ir spēja rosināt, mudināt, dāvināt un celt, ar to, kas improvizēdams un grīļodamies ceļ latviešu gara pasauli no grāmatām, skaņām un tēliem.

Ir vajadzīga Ziemeļblāzma, kas redzama arī tālu no jūras. Kur ir Dombrovska tēva gara bērni? Vai tie mazgadīgie, kas sīkā bariņā pulcējušies Zviedrijā, ir vienīgie, un ko par to domā lielie un varīgie?

Igaunija, Lietuva, Latvija — cauri ugunīm un asinīm savu brīvību gandrīz vienlaicīgi izcīnījušas, vienā laikā to atkal zaudējušas — tagad cieš kopēju likteni jau sešus gadus gan okupācijas jūgā, gan trimdas ceļos, savas lielās dienas atnākšanu alkdamas. Igaunijas un Lietuvas valsts svētkos šo triju nāciju vienotība lai no jauna atgūst simbola spožumu, kuŗa zīmē vēl reiz izcīnāma, paturama un izveidojama viņu nākotnes dzīve Baltijas jūras krastos — tā, lai pagātnes kļūdas nekad vairs nav jāsamaksā ar brīvību un asinīm.

Jauna kultūras organizācija Zviedrijā

Statūti par latviešu Kultūras centra nodibināšanu parakstīti Zviedrijā 31. janvārī. Šis akts, kam liela nozīme latviešu jaunatnes nacionālā audzināšanā, tajā pašā laikā ir arī svarīgs sapnašanās un vienošanās akts dažādu sabiedrisku nogrupējumu starpā, jo centra dibināšanā un veidošanā piedalās vairākas Zviedrijas latviešu organizācijas. Tās ir LNFS, baznīcas pārvalde Zviedrijā, LJKS, LPK un LAZ, kas pārstāv gandrīz visu organizēto latviešu trimdas kopību Zviedrijā.

Jaundibinātā organizācija uzskata sevi par patstāvīgu juridisku personu, kuŗas mērķis — veicināt latviešu jaunatnes nacionālo audzināšanu, kā arī mūsu kultūras saglabāšanu un attīstību trimdas laikā Zviedrijā. Mērķa īstenošana kalpo Latvijas valsts neatkarības atgūšanai, kuŗā liela loma piekritīs mūsu jaunatnei. Darbības plānā Kultūras centrs paredzējis organizēt un uzturēt skolas, kursus, grāmatnīcas, bibliotēkas, grāmatu apgādu, periodisku rakstu izdošanu u. c. Šī uzdevuma veikšanai nepieciešamie darbinieki un entuziasti savu darbu patiesībā veic jau tagad, strādādami gan par papildskolu skolotājiem, gan rīkojot dažādus kursus, teātŗa izrādes u. c., bet nebūdami vēl iesaistīti kopējā organismā ar vienveidīgu mērķtiecību.

Kultūras centrs atzīst, ka vispirms nepieciešams paplašināt latviešu papildskolu tīklu, kam par ceļrādi noder Ekskilstūnas konferencē pieņemtā satversme latviskai izglītībai trimdas laikā. Centra augstākais orgāns ir padome, kuŗas dalībnieki ik gadus iemaksā 100 kronu. Mazākās organizācijas mazākais dalībnieku skaits ir 2; bez tam statūtos paredzēta arī jaunu dalībnieku — organizāciju uzņemšana. Centra uzdevumi ir noteikt vadlīnijas latviskās izglītības veicināšanai Zviedrijā, ievēlēt skolu valdes priekšsēdi, tās locekļus u. t. t.

Ar šīs organizācijas dibināšanu latviešu kultūras darbs Zviedrijā ievirzīts visas latviešu sabiedrības līdzdarbībā, aprūpē un kontrolē.

KULTŪRAS CHRONIKA

Andrējs Nadziņš — pianists un gleznotājs, kas uzturas Marokā, aicināts par arabu lietišķās mākslas propagandas un izstāžu vadītāju. Jaunais mākslinieks ir tikai 20 g. vecs. Izstādes paredzēts rīkot arī ārpus Marokas, un šai nolūkā pavasarī Nadziņš dosies uz ASV.

Komponists Jānis Kalniņš saistīts par mūzikas skolotāju Brunsvikā Kanadā, kur aizstās savu priekšgājēju prof. V. Šmitu.

Vincs Ramons

Pēdējā mirklī

Fragments no romāna Krusti

NO LIETUVJU VALODAS TULKOJIS EMILS SKUJENIEKS

Petrs savā istabā lasīja. Metās tumšs. Viņš nolika grāmatu un gribēja degt gaismu, kad pie rūts kāds klusi pieklauvēja. Petrs pārsteigts piegāja pie loga. Gar stūri slapstījās tāda kā redzēta sieviete. Izbrīna pilns viņš izgāja dārzā un ieraudzīja Grībieni. Piekļāvusies pie sienas, viņa tinās lakatā.

„Atskrēju pasacīt... Skrēju līkumlīkumiem, kad jel neieraudzītu Giružiene vai tas viņas boļševiks. Šonakt nāks jūs saņemt. Par kādiem tur papīriem, ko jūs esot kādam iedevis."

Petrs nobāla.

„Vai pagalmā nav neviena?"

„Nav."

Gribiene aizspurdza aiz krūma un drīz vien jau kāpa pāri žogam.

Petrs pastāvēja, pameta skatu uz Grūštu ēkām, samiedza dūres un steigšus ieskrēja istabā. Viņš visu tūdaļ pastāstīja mātei. Tā drebēdama atkrita krēslā.

„Es bēgšu uz Vāciju."

„Pagaidi, jāpasaka kaut tēvam. Jāsaliek mantas."

„Nekādu mantu! Nekā! Pāri robežai man taču būs jāiet kājām."

„Tak jau ko... Kaut kreklu... Kaut ko. Kā tad tā?"

„Kreklu varu ielikt portfelī. Dvieli ielieciet. Zeķes. Gabaliņu desas — katram gadījumam..."

Māte izskrēja laukā, bet viņš steidzās ģērbties. Ienāca tēvs, apstājās pie durvīm un klusēdams raudzījās dēlā.

„Naudas man nav daudz," viņš beidzot mierīgi ierunājās. „Tikai pieci simti..."

„Ko es ar naudu? Nevajaga. Vācijā tik un tā būs jāpārtiek no darba."

„Tomēr paņem."

„Simta pietiks... Katram gadījumam..."

„Paņem vismaz divus. Neesi bērns. Un es tevi aizvedīšu līdz Mariampolei. Pasacīšu, ka tu aizbraucis uz Dotnuvu. Pasacīšu, ka tev pilsētā darīšanas, bet rīt agri katrā ziņā..., vārdu sakot, ka tev katrā ziņā bija jāaizbrauc."

„Labi. Paķeršu līdzi arī ceļa somu, varbūt noderēs. Atstāšu Petra Armina ielā. Tur, kur Grūšts parasti iebrauc. Gan jau kādreiz pārvedīsit."

„Es likšu, lai jūdz."

Ienesusi piebāzto portfeli, māte drebošā balsī jautāja:

„Bet kā ar naudu? Prasīji? Deva?"

„Kas no tās naudas. Ko es tur ar to darīšu?"

Māte steigšus novilka laulību gredzenu.

„Ņem."

„Ko jūs, māt? Nevajaga, es neņemšu."

„Ņem — ja nevajadzēs, pārnesīsi atpakaļ. Ņem, kad es saku. Pagaidi..."

Māte sāka rakņāties pa kumodes atvilktnēm. Izņēma lakatiņus, mutautiņus, zeķes, cimdus... Sameta visu uz kumodes... Cilāja kastītes, taustījās ar pirkstiem pa kaktiņiem.

„Debess augstā — kur tad viņa varēja palikt?"

„Ko tu meklē?" Kreivēns ienācis jautāja.

„Nevaru atrast brošu. Gribēju iedot Petrukam. Tak jau iznāktu kāds kumoss maizes... Nav!"

„Vai es tev nesacīju? Vai nesacīju, lai turētu goda istabu aizslēgtu? Redzi, kas nu ir."

Māte izmisumā nolaida rokas.

Kreivēns stāvēja, caur pieri raudzīdamies dēlā, pameta skatu uz izvilkto atvilktni un atpogāja mēteli. Atkabinājis pulksteņa saiti, viņš lēni sacīja dēlam:

„Ņem. Es iztikšu."

„Man taču ir pulkstenis."

„Ņem. Ja kaut kas pagadās — izmainīsi. Dabūsi zābakus, vai kā!.. Pagaidi mazliet."

Kreivēns iegāja ēdamistabā. Varēja dzirdēt, ka viņš atslēdz rakstāmgaldu un tad to atkal aizslēdz. Viņš tūdaļ atkal atgriezās.

„Še," viņš sniedza dēlam pretim zelta piecrubļu gabalu. „Biju nopircis ko zobu salabot. Ņem, tas tev noteikti noderēs."

„To nu gan nē! Ko tad jūs iesāksit, ja nebūs ar ko salabot? Nē."

„Nestrīdies. Es to neciešu. Kā mēdz sacīt — labāk tēvs bez zobiem, nekā dēls bez maizes kumosa. Ja es dodu, tad arī zinu, ko daru," viņš skarbi noteica.

„Viņš kaunās no sava labuma un grib to noslēpt zem skarbuma maskas," Petrs nodomāja un izšķīrās — pasniedza tēvam labo roku, kreiso uzlika viņam uz pleca un noskūpstīja viņu uz vaiga. Tēvs arī atbildēja ar skūpstu, novērsās, it kā gribēdams iet uz durvīm, apstājās, atpogāja mēteļa pogu un atkal aizpogāja.

Petrs uzvilka mēteli, paņēma ceļa somu, bet tad nolika to atkal zemē.

„Manu bērniņ... Varbūt... es tevi vairs neredzēšu..." māte spieda viņa galvu pie savām izkaltušajām krūtīm. Asaras aizmigloja acis. Kreivēns novērsās pret logu. Petrs noskūpstīja mātei roku, noskūpstīja viņu uz lūpām un iečukstēja ausī.

„Vēl redzēsimies... Pasakiet viņai .. ka es atgriezīšos..."

Zelta gredzenu viņš atdeva mātei atpakaļ — iespieda saujā un atkal iečukstēja:

„Atdodiet viņai..."

Māte palocīja galvu, noglāstīja viņa plecu, atkal palocīja galvu un caur asarām pasmaidīja.

„Tu pagalmā nenāc," Kreivēns brīdināja sievu. „Saimei uz tevi tikai jāpaskatās, un tūliņ visi sapratīs."

Viņa palika istabā. Piespieda seju pie loga rūts. Aprasojušais stikls tagad bija pavisam slapjš.

Aizbrauca. Satumsa pavisam.

Ap vienpadsmitiem Kreivēns atgriezās. Pats nojūdza zirgu, ieveda to kūtī un tad ienāca istabā. Šķiezdams gaismu, no šosejas celiņā iegriezās auto. Kreivēns ieskrēja istabā un aizšāva durvis. Gaismu neiededzis, viņš novilka mēteli un svārku, steigšus nometa zābakus un jau raisīja nost apkaklīti, kad mašīna iegriezās pagalmā. Drīz vien jau dauzījās pie durvīm. Kreivēns novilka vesti, sajauca matus, un tikai tad aizdedza gaismu.

„Kas tur ir?" viņš uzkliedza, izgājis priekšnamā. Uzkliedza, un pats nobījās: saprata, ka pārāk skaļi.

„Atvērt! Drošības dienests."

Ienāca trīs zeņķi.

„Kur Petrs Kreivēns?"

„Nav mājās."

„Nav? Kur viņš ir?"

„Aizbrauca."

„Kurp?"

„Uz Dotnuvu."

„Kad?"

„Šodien."

Zeņķi saskatījās.

„Meklēt! Kur viņš guļ?"

Kreivēns aizveda. Zeņķi pagrozījās pa istabu. Gulta uzklāta. Pavēra skapi, iegāja goda istabā un atgriezās virtuvē.

„Un kas šeit?"

„Kalpone guļ."

Sačukstējušies gāja iekšā. Jūle, uzrāvusi mēteli, stāvēja istabiņas vidū un abām rokām glauda matus.

„Kur Petrs Kreivēns?"

„Aizbrauca."

„Kad?"

„Šodien, pievakarē."

Zeņķi atkal saskatījās.

„Pievakarē? Vai šeit bija kāds atnācis?"

„Račūns bija."

„Tas bija no rīta, bet vēlāk?"

„Bija atnākusi kāda sieviete. Dārzā. Es redzēju no tālienes. Čukstējās pie loga, bet vēlāk pārkāpa pār žogu. Tā, droši vien, bija tā pati padauza Grūštaite. Ja jau kāds jāņem ciet, tad nevis Petrs, bet viņa. Viņa jau te visiem puišiem groza galvas, visus musina."

Apspriedās. Lika pasaukt Kazi, pēc tam Petroni.

„Račūns bija atnācis, bet vairāk neviens. Grūštaiti neredzējām. Un Petrs nekur nebija izgājis."

„Kāpēc viņš izbrauca tik vēlu?"

„Un kāpēc šodien?" jautāja otrs. „Tieši šodien?"

„Viņam bija darīšanas Mariampolē bet rītdien katrā ziņā jābrauc uz Dotnuvu."

„Katrā ziņā? Kas tad tās par darīšanām, ka katrā ziņā?"

„Pajautājiet viņam pašam."

„Pajautāsim, pajautāsim. Kur viņš Mariampolē apmetās?"

„Nezinu."

„Biedri, jokus netaisi. Mēs neesam atbraukuši jokot."

„Nezinu. Es ar viņu kopā līdz galam neaizbraucu. Sanīdāmies. Sastrīdējāmies. Es viņam tā arī pateicu: „Staigā savu ceļu, un lai es tevi savās mājās vairs neredzētu." Tā ir. Viņš ir reakcionārs. Negribēju savām ausīm ticēt. Tā es pasacīju viņam un to pašu atkārtoju šeit, visiem dzirdot: viņš vairs nav mans dēls. Tā ir. Viena aizgāja klosterī, tā sacīt, dzīva sapuva, un šis arī... Labāk, ka bērnu nav, nekā tādi... Ko tur lielīt," viņš atmeta ar roku.

(Turpinājums 6. lpp.)

Vai eksistenciālisms ir pārdzīvots?

VĒSTULE NO BRISELES

Pēckara Rietumeiropas gara dzīvē spilgtākais virziens ir eksistenciālisms. Par tā popularitāti ir rūpējušies gan paši autori, gan nopietni literatūras un filozofijas mēnešraksti un dienas prese, gan erotiskās magazīnes. Latviešu trimdas periodikā tikai garām ejot ir uzplaiksnījis pa kompetentam vārdam (Pāvils Klāns Latvijā) un mūsu trimdas mākslā vienīgi Mārtiņa Zīverta pēdējie darbi jau šķetina dažu labu eksistenciālisma pamatproblēmu. Visumā mēs vēl arvien ejam garām šim 20. g. s. notikumam par exellence. Pat mūsu prominentākie domātāji vēl nav paspējuši dot lasītājam būtisku jēgu par to, kādas ir eksistenciālisma kodola atziņas un kāda ir dzīve, kas šo atziņu gaismā dzīvojama resp. noraidāma. —

Pēc liela trokšņa mēdz iestāties neomulīgs klusums. Troksnis ap eksistenciālismu ir drusku rimis, bet neomulīgu klusumu sajūt varbūt tikai tie, kuriem atrasties nemitīgā troksnī nozīmē būt savā elementā. Kad garīgu ekstravaganču mednieki ir gana izamizējušies, nopietnas galvas var mierīgi turpināt darbu. Un darbs nav beidzies. Eksistenciālisms nav pārdzīvots, jebšu to ir pārdzīvojuši tikai tie, kas tajā nekad īsti nebija iedzīvojušies. Toties ir gan pārdzīvots tukšās ziņkāres un pikanto jaunumu medusmēnesis.

Šis darbs, kas nav beidzies, ir cilvēks pats. Cilvēks kā neatliekami darāms darbs. Ir jocīgi un reizē traģiski, ka taisni komūnisms šo patiesību, liekas, ir sapratis vislabāk. Melu, terrora un izmeklēta stulbuma kalvē tur arvien noteiktāku veidu pieņem kāds cilvēka tips, kas savas līdz misticismam viengabalainās aprobežotības dēļ ne reti liekas apskaužams un apbrīnojams garīga manierisma pārsātinātajam rietumeiropietim. — Nogurums. Vairāk nekā 2000 gadu gaitā sasniegtais, pārsniegtais, atzītais un atmestais spiež manus plecus un es nezinu vairs, kam ticēt, ko mīlēt, kā dzīvot. Es gaidu pestīšanu no austrumiem… — Un patiesi: austrumi mostas.

Franču rakstnieka Andrē Malro romānā Cilvēciskais nosacījums kāds ķīniešu profesors jautā eiropietim: — vai jūs varat iedomāties ievērojamu rakstnieku, kas nebūtu uzrakstījis nevienu rindu? — Ķīnā tāds „joks" ir nopietni iespējams, bet mūsu atbilde ir skaidrs nē. Mums cilvēks ir tas, ko viņš dara un vairāk — nekas. Akta, nerimtīga darbība ir rietumu cilvēka aureols un lāsts, ja gribat — liktenis. Bet darīdams un darbodamies ap sevi, pasaulē, mūsu cilvēks ir aizmirsis pasauli, kas ir viņš pats. Un tā ir diezgan bēdīga bilance. Tik bēdīga, ka melnie eksistenciālisti ir pasludinājuši Absolūto Neiru, kas šodien uzglūnot no neapzinātām dzīlēm, lai aprītu darbu un darītāju. — Cilvēks mums tātad ir darāms, un ne ar mazāku enerģiju kā ir kaļami ieroči, ko šis cilvēks nesīs pret komūnismā jau pabeigto cilvēku.

„Manī ir kaut kas vairāk nekā es pats", saka G. Marsels. Dievs. Ar asiņu balsi jāsauc Dievs savā sētā. Cilvēkā. Lai aizpilda neaizdarīto tukšumu, lai apžēlojas par trūkumu, kas esam mēs. Bet — ir jāsauc. Pabeigts, es būšu stiprāks par savu brāli robotu, pabeigts tik tālu, lai nekad nebeigtu augt līdzi Tam, kas manī ir vairāk nekā es pats. Bērnišķīga un svēta konkurence…

*

Viens no darbiem, kurā cilvēks vistiešāk piepilda savu sūtību, tātad sevi, ir māksla. Piemēram: literatūra resp. dzeja. Māksla ir patiesības radīšana (zinātne patiesību atklāj). Dzeja ir valoda, ko cilvēks aizmirsis runāt. Tagad — tikai nedaudziem ir dots uziet dzīslu, kas pirmdziļumu mistēriju savieno ar zemes virspusi. Vispareizākie vārdi bieži paliek neteikti un briest kā gatava mīkla apakšzemē, kamēr liels dzejnieks tos uztver un pārreda ēdamā maizē. Patiesība tad ieiet cilvēkā, un viņā var dzīvot. Bet — cik maz ir labas maizes! Sacukurotas un uzpūstas kūkas bez mitas bojā māgu, no ielas pagrābti vārdi piezīžas apziņai kā dēle. Runa ir par visu un neko.

Eksistenciālisms, par cik tas izpaužas literatūrā, ir pieteicis karagājienu neīstam patosam, sentimentālismam un profētismam. Šis programmas rāmjos Sartrs izdod pats savu literāru mēnešrakstu Modernie laiki, kas būdams gan ar dogmatisku nokrāsu, cērt jaunus ceļus mūsu laika biezoknī. Pilnīgi neatkarīgi no tā, kādu nostāju ieņem iepretim Sartra ellei, faktu, ka viņa izraisītā kampaņa nolija kā vēsa lietus šalts pār jūtelīgās un pļāpīgās rakstniecības svelmi, nevar noliegt. Būt īstam līdz kaulam, ja vajaga — līdz indekam! Patoss reti kad ir īsts, jūtas reti kad nav jūtelība, profētisms — gandrīz vienmēr ir eksaltēts profesorisms. Patiesība allaž ir kā laba maize. Dažreiz rupja un melna, dažreiz balta un sātīga, bet nekad salkan-sald-skāba. Dzeja ir būtiski patiesības darbs.

Ja iedrošinājos teikt, ka eksistenciālisms nav pārdzīvots, tad tikpat droši var apgalvot, ka eksistenciālisms grib sevi pārdzīvot. Lūk, dīvaina lieta! Eksistenciālisms (vispareizāk būtu saukt to par eksistences filozofiju) kā filozofija vai kā filozofiska refleksija (pie G. Marsela!) tiecas nojaukt robežu, kas šķir domāšanu no ticības. Citiem vārdiem: vajaga filozofēt tik ilgi un intensīvi, kamēr nekāda filozofija vairs nav vajadzīga, kamēr izbeidzas gadsimtu konflikts starp prātu un reliģiju, kamēr cilvēks Dieva klātienē ir kā savā sētā. Reliģija ir jāpadara par ikdienišķu nepieciešamību, ne mazākā mērā neatšķidinot tās pārdabisko raksturu. Tādējādi filozofija pārietu meditācijā un beidzot mistikā. Filozofijas vienīgā jēga tad nu būtu — reizi par visām reizēm nebūt. Skaisti. Pārdroši. Pagaidām neaptveŗami. Bet jausma, ka tā varētu būt, neizgaist. Vārds dzejniekam! Vārds, kas nav ne no ticības, ne no filozofijas. Vārds, kas saka īru. Bez šaubu un bez patosa. Vienkārši. Reizi.

Beidzot var vēlreiz teikt: ja tāds ir eksistenciālisms, tad tas nebūs pārdzīvots vismaz tik ilgi, kamēr tas gribēs sevi pārdzīvot.

Roberts Mūks

Pēdējā mirklī

(Turpinājums no 5. lpp.)

Zenķi izbrīnā saskatījās un pasmaidīja.

„Ir gan straujš tas biedrs Kreivēns. Tā arī vajaga. Nebaidies, biedri, tas jau tavās mājās vairs neatgriezīsies."

Atvadīdamies visi trīs pēc kārtas paspieda Kreivēnam roku un aizbrauca.

Kreivēniene nobālusi stāvēja ēdamistabā.

„Vai no tiesas sanīdāties?" viņa vārgā balsī iejautājās.

„Nav tava darīšana."

„Kur tev ir prāts un sirds šitā runāt?"

„Kas manā galvā un sirdī, to tu nekad neuzzināsi. Es jau tev reiz sacīju. Ej gulēt. Es vairs nekā cita nedzirdu, kā tikai tavas vaimanas. Tev tikai raudāt un vaimanāt… Kaut jel reiz tu…"

„Saki vien, saki: kaut jel reiz tu nomirtu!"

„Gribi? Gribi? Pasacīšu arī. Protams, ka būtu labāk… tev vai man, nekā šāda dzīve. Vai nu dzīvot, vai mirt. Nu? Tagad zini?"

Auto mašīnas gaismas lēkāja un šaudījās pa tumšajiem laukiem, pagriezās, un gaiša svītra ātri slīdēja uz Mariampoles pusi.

Talants meklē jaunus veidus

Režisora Zariņa otrs es

Skatuves māksliniekam trimdas maize visgrūtāk pelnāma. Latviešu aktieris, palicis bez publikas un bez skatuves, ir pakļauts visnežēlīgākam ikdienas darbam, kam ar viņa talantu un mākslas tieksmēm nav nekāda sakara.

Tomēr trūkums un bezcerība kādreiz dzemdē cildenus tikumus un raisa izdomu, lai aizpildītu svešniecības tukšumu. Mūsu ievērojamais režisors un skatuves mākslas paidagogs Jānis Zariņš šajā ziņā kā viens no pirmajiem ir atradis laimīgu izeju — no skatuves viņš atkal atgriezies pie jaunības mīlestības, pie krāsām. Gleznotāja un krāsu mākslinieka tieksmes ir atradušas jaunu izpausmes un pielietošanas veidu, un šodien Jānis Zariņš spēj ielīksmināt un apburt savām tautisko rakstu kompozīcijām ne vien lajus, bet arī visizmeklētākās gaumes gurmanus. Jānis Zariņš turklāt spēris tālāk vēl soli — viņš pats ķēries pie savu zīmējumu un rakstu kompozīciju īstenošanas audumos.

Visai šai pārskološanās akcijai sākums ir zināmā mērā laimīga nejaušība. Augustdorfa baraku nometnē latviešu audējas darina latviskas segas un spilvenus. Zariņu ģimenei arī saglabājušies daži adījumu gabali, kas izceļojot būtu „jānolikvidē". Jānis Zariņš ar kundzi Martu nolemj adījumus izārdīt, pārkrāsot un tā sagādāt izejmateriālu tautiskai segai.

Krāsojot vilnu, kādreizējais Kazaņas mākslas skolas audzēknis, kas savā laikā sācis savas mākslinieka gaitas kopā ar Toni, Kazāku un Libertu, atkal jūtas kā zivs ūdenī. Toņi neapmierina. Viņš jauc krāsas un maisa, rīkojas pie katla kā īsts alķīmiķis, kamēr patiešām laukā uz veļas virves žaudēšanai var izkārt dzijas tādos toņos un tādās krāsu gammās, ka garāmgājēji izbrīnā apstājas. Bet tas ir tikai iesākuma sākums.

Audēju parastie raksti Jāni Zariņu neapmierina. Viņš sēžas pats pie galda un līmē uz papīra dzīparu pie dzīpara, dziju pie dzijas, lai radītu segai metu pēc paša gaumes un patikas. Kad beidzot šis raksts kļūst īstenība un pacietīga audēja beigusi skaitīt sitienus un iekšaudu krāsas, Jānis Zariņš ir ārkārtīgi greznas, krāsu bagātas un tajā pašā laikā noskaņotas segas īpašnieks.

Maz pamazām nāk pasūtinājumi. Greznie audumi iekārdina dažu labu trimdinieku, kas grib paņemt līdz kādu tautiskā raksta lausku uz tālajām aizjūras zemēm.

Pēdīgi Jānis Zariņš redz, ka arī aušanas māksla nav neapgūstama. Sēžot pie aužamiem stāviem un koriģējot audēju, lai raksts un krāsas būtu pareizās attiecībās, viņš jūtas iesvaidīts aušanas noslēpumos. Nākošais solis jau ir paša uzmests, nītīts un austs spilvens, kas darba kvalitātes ziņā jau var sacensties ar veca pieredzējuša audēja darbu.

Tagad Zariņam amats ir rokā. Viņš ir atradis ne vien guļtni, kur novadīt savas jaunradīšanas tieksmes un paust savu krāsu prieku, bet licis pamatus arī jaunai eksistencei. Izceļojot uz Angliju, Jānis Zariņš gan vedīs līdz aužamos stāvus ar visām ķemmēm un atspolēm. Viens latviešu mākslinieks ar to ir saglābis savu talantu no bojā ejas bezdarbībā, un latviešu rakstu un audumu cienītājiem būs dota reta izdevība iegādāties patiešām augstvērtīgus, gaumīgus un krāsu bagātus audumus, kam piemīt ne vien laicīga, bet arī pārlaicīga vērtība.

P. Aigars

Žurnālista jubileja

Žurnālists un sabiedrisks darbinieks Jēkabs Lībeks, kas periodikā publicējis ar pseudonimu Raits Ritums, pagājušā nedēļā kļuva sešdesmitgadnieks. Kā daudzi mūsu iespiestā vārda darbinieki, viņš nāk no Vidzemes — no Praulienas pagasta, Madonas apriņķī, kur viņa šūpulis kārts 1891. g. 15. februārī. Beidzis Lazdonas draudzes skolu, viņš strādā Rīgā, Aug. Golta grāmatnīcā un pašmācības ceļā sagatavojas tautskolotāja un kaŗa ierēdņa pārbaudījumiem, bet vēlākos gados studē Komerczinātņu institūtā Rīgā.

Jubilārs sācis darboties presē jau kopš 1911. g., tātad var atskatīties arī uz 40 gadu avīžnieka darbu. Viņa manuskriptus iespiež Auseklis, Liepājas balss, Ventas balss provincē, bet Rīgā viņš ir Jaunās dienas lapas un Pēdējā brīža līdzstrādnieks Arv. Avota laikā. Rakstījis arī Aizsargā, Latvju grāmatā u. c., bet pats izdevis un vairākus gadus rediģējis mēnešrakstu Ogres straume. Bez tam Jēkabs Lībeks darbojies Rakstnieku un žurnālistu arodbiedrībā Dr. A. Bīlmaņa laikā un vairākās kultūrālās un sabiedriskās organizācijās. 1924. g. viņš atver savu grāmatnīcu Rīgā un kopš šī laika vairākus gadus izdod un rediģē Mednieku un makšķernieku gada grāmatu uc. izdevumus. Pirmā pasaules kaŗa laikā jubilārs kalpojis cara armijā par kaŗa ierēdni, bet vēlāk Latvijas armijā.

Trimdā Vācijā Lībeks palicis uzticīgs savam aicinājumam, bijis līdzstrādnieks vairākiem latviešu laikrakstiem, nolasījis referātus angļu joslas nometnēs un sarakstījis un lokalizējis vairākus viencēlienus, no kuriem Pašnāvnieks un Zaglis un sieviete izrādīti „Accu" nometnē.

Fr. M.

Ingrīda Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(50. turpinājums)

Tās īgni pagrūda pilsētas galvu sāņus un pavirzījās tuvāk frontes puišiem, bet leitnants Kļava joprojām runājās ar redaktoru un pat nepaskatījās uz meiteņu pusi. Toties mazais kustīgais kaprālis piesteidzās pie radio un apklusināja vakara ziņas. Uzgriezis deju mūziku, viņš sagrūda ar kāju čupā Rasas paklāju, atbrīvodams laukumu dejošanai, un sasita papēžus Dagnijas priekšā.

„Kad tas bija, kad es pēdējo reizi dejoju?" domāja Dagnija. „Rīgā?"

Nē, tas laikam bija Lielupē, kādas studiju biedres mājās, pēdējā Latvijas vasarā. Nozibēja senu draugu sejas un pazuda. Viss nu ir citādi. Kalsnais un stiegrainais kaprālis veikli un droši šūpoja Dagniju starp Rasas krēsliem un rakstāmgaldu, un visu laiku uz viņa brūnās, vājās sejas mētājās smiņiņš.

„Es dejoju, bet mana māte un tēvs ir miruši. Es dejoju pirmo reizi pēc viņu nāves. Pirmo reizi, bet viņu kauli droši vien neaprakti guļ kādā ielas malā." Dagnija pēkšņi apstājās istabas vidū.

„Kas ir?" kaprālis uz mirkli kļuva nopietns, bet neatlaida Dagnijas augumu. „Kāda jums pēkšņi kļuva seja?"

„Es iedomājos kaut ko. Dažus varbūt mirušus. Dažus tuvus mirušos…" Dagnija pati nesaprata, kādēļ pēkšņi tik vaļsirdīgi teica kaprālim.

„Par tiem nedomāsim. Man tādi ir pa labi un pa kreisi, aiz muguras un priekšā. Visur. Es nevarētu vairs ne runāt, ne smiet, ja katru brīdi domātu par mirušajiem draugiem. Es kļūtu traks. Pietiek, ja mēs dzīvojam vēl šo brīdi!" un viņš strauji sagrieza Dagniju pāri uz otru istabas stūri. „Mirušie lai dus — netraucēsim viņus!"

„Varbūt jums taisnība. Bet pietiks — vismaz šobrīd," un Dagnija izraisījās no kaprāļa skāviena.

Viņi pacēla glāzes un leitnants ar Rasu tiem pievienojās, kamēr Artūrs ar pilsētas galvu un abām meitenēm aizdejoja pa brīvo laukumu.

„Tātad tu domā, ka šī lieta ir bez izredzēm?" Rasa turpināja sarunu.

„Pilnīgi. Bet vēl vairāk — tā ir noziedzība, vairāk es tur neko nevaru saskatīt. Nodevība būtu par vieglu teikts. Gļēvuļu izgudrojums."

„Nesaki vis," Rasa mēģināja iebilst. „Idejiskā puse viņiem ir diezgan stipra. Arī loģiskā visā savā fantastiskumā. Un kādēļ gan tu izslēdz iespēju, ka tā beigās var izvērsties īstenībā?"

„Muļķības!" leitnants teica strupi. „Lai viņi pamēģina celt savas idejas un savus bunkuŗus bez mums! Lai tik pamēģina! Pieņemsim, ka es rīt ar visu savu sektoru sadomāju pievienoties šiem gudriniekiem. Un bez mums vēl pāris simti no grāvjiem. Cēls un idejiski pareizs solis, vai nē? Dzīvā spēka taupīšana, jā? Bet Kurzemes cietokšņa vienā diennaktī vairs nebūtu! Vismaz pāris ķīļi būtu iedzīti starp Liepāju un Ventspili, un izpūtētu visa tava avīze un redakcija, visi kureļi ar visu savu štābu un idejām."

Dagnija satrūkusies pacēla galvu un paraudzījās leitnantā. Tas runāja dedzīgi un nikni, un Dagnija sarāvās gluži sīka lielajā atzveltnes krēslā. Smeldzīgs īgnums un šaubas, svārstīga neziņa un dusmas svaidījās viņā, un viņa uzmanīgi sekoja sarunai. Nejēdzīga, sūrstoša sāpe aizžņaudza kaklu, un viņa negribot salīdzināja leitnanta Kļavas cieto, nopietno seju ar kādu citu — izmocītu, nemierīgu un šaubīgu, un juta, ka Kļavas vārdi sit viņas jūtas nesaudzīgi un ļauni.

„Jūs tātad domājat, ka visa kureliešu kustība ir tikai jaunprātīga dēka?" viņa nenocietās.

„Jā!" Kļava teica īsi.

„Bet arī tur taču ir vīri, kas izdomājuši šo lietu līdz galam, un ideālisti, kas tai tic no visas sirds."

„Muļķi un gļēvuļi. Labākā gadījumā sapņotāji."

„Jūs esat pārāk skarbs un neapdomīgs savos vārdos, leitnanta kungs," Dagnija teica spītīgi.

„Nē. Es runāju tieši tā, kā jūtu un domāju. Un tāpat domā gandrīz visi vīri grāvjos. Mēs jau zinām tos, kas ir aizgājuši uz mežiem… Pazīstam!"

„Bet ja nu tiem ir bijis jāizšķiras — Vācija vai kurelieši?"

„Es domāju, ka ir vienalga, kur stājas pretī krieviem. Nē, ne gluži vienalga." Kļava sevi ātri pārlaboja. „Šeit Kurzemē, saprotams, ir gluži cita sajūta cīnoties, nekā tas bija Krievijas purvos, tāpat tas būtu arī, droši vien, kaut kur Prūsijā, bet ja man liktu izšķirties starp bezdarbīgu nīkšanu un bēgulošanu vai aktīvu rīcību, kaut arī uz svešas zemes, es nešaubītos ne mirkli. Dodiet man tagad šurp tos pāris tūkstošus kureliešu, kas nīkst mežā, dodiet tos šurp, kad pēc trīs diennakšu cīņas nav neviena, kas nomaina kādu krievu sakapāta paugura vai mājas turētājus. Lai tad nāk šurp šie stratēģi un īstie tēvzemes mīlētāji, lai nāk šurp, un lai negaida savos ļorgas brūžos un desu kūpinātavās „īsto brīdi", kad būs izdevīgi cīnīties!" Kļava novilka īgni un iztukšoja glāzi.

„Tu pārspīlē," Rasa teica mierīgi. „Tu esi pārāk karsts tiesātājs."

Dagnija nolieca galvu un klusēja. Viņa cīnījās pati ar sevi, ar savu mīlestību un šaubām, un neiebilda vairs ne vārda.

„Labi, es pieņemu, ka arī šo kureliešu vidū ir puiši, kas tic savai iedomai un nebaidās cīņas, bet kur tad ir tās galvas, kas par to visu atbild? Kur tās ir? Vai šiem štāba kungiem ir kādas skaidras, drošas līnijas, kādi droši sakari un galvojumi — kaut vai no tiem pašiem nolādētiem angļiem? Nē, tai vietā ir tikai sapņi un idejas."

„Pagaidi, pagaidi!" Rasa mierinādams pacēla roku. „Neesi tik ass. Kādēļ tu šaubies, ka zviedru vai sabiedroto desants varētu izcelties Kurzemē pēdējā minūtē pirms vāciešu kapitulācijas, vai arī minūti pēc tam? Vai tas būtu tik neiespējami, un vai tad šāda tilta gala pozīcija Dundagas mežos… šādi aizmugures spēki, kas atturētu kaut vai dažas dienas pēc frontes sabrukuma sarkanos slepkavas, sevi neattaisnotu…"

„Atvaino! Fronte nav vēl sabrukusi un arī tik viegli nesabruks. Un kādēļ tu saki tik droši — pirms vai pēc kapitulācijas?" Kļava aizvainots sarauca pieri.

Rasa pasmīnēja. „Mīļais draugs, tu stāvi tik pat iecirtīgi pie savu grāvi, kā tavs nicinātais kurelietis par savu mežu. Vai jums ne vienam, ne otram nav stundas skaitītas, bet esi atklāts — lai cik drošsirdīgs un ticīgs tu būtu, lai cik varonīgs cīnītājs, atzīsties — cik reizes tev pašam jau ir uznākušas šaubas, vai šis Kurzemes katls izturēs, un vai tu tomēr dziļi sevī nejūti, ka agri vai vēlu pienāks kapitulācijas brīdis?"

Kļava smēķēja un izklaidīgi klausījās Rasā. „Var jau būt iespējams, ka tev taisnība. Bet tas šeit nav izšķirošais. Mēs darām, ko spējam šajā brīdī. Mēs neesam politiķi — mēs dzēšam māju tad, kad tā deg. Tas ir viss."

„Es stāvu uz Kremļa un skatos…" sāka atkal kaprālis un uzsita Kļavam uz pleca. „Nemuldi, vecīt! Nāc, pakraties, tik pat neviens netiksiet gudrāki!" un pats viņš paķēra vienu no meitenēm pie rokas. Atskanēja saldens vācu tango.

„Krietnie tautieši!" galda galā atkal nozvārojās Skaras sp… dīgā galva, un viņa platās krūtis pārliecās pāri pustukšajam … nēģu kubliņam. „Krietnie tautieši, saldās meitenes un zaļ… zēni, es dzirdu jūs runājam lielus un cēlus vārdus, es esmu vecs un briesmīgi piedzēries, bet es vēl tomēr šo to saprotu un gribu jums tikai atgādināt, ka neviens no jums nav gluži viens mēnešiem slapstījies mežā, un ar mašīnpistoli no slēptuves uzglūnējis bēgošo krievu auto kolonnām. Kad jūs būs… tik tālu, tad runāsim vēl reiz. Lai dzīvo frontes puiši, sveiki!" viņš ielēja glāzes saturu sev rīklē, „bet gods lai tiek arī meža brāļiem, kas nav gļēvi savā laikā un vietā. Jūs esat jau iegājuši mūžībā ar savu slavu, viņi varbūt kļūs par apsmieklu, bet kā tas īsti patiesībā būs, to spriedīs vēsture. Lai uzdzeram mūsu krietnajiem varoņiem, prozit!" un pilsētas galva atkrita mīkstajā sēdeklī.

„Vecs, piedzēries lops," izgrūda leitnants Kļava.

„Nav tik traki — mūsu galva ir lāga vīrs, tikai pēdējā laikā pārāk daudz dzeŗ," rāmi piezīmēja Rasa.

„Vai šis māk arī šaut, kā te muld visu laiku?" šaubījās Kļava.

„Laikam prot gan tīri labi," Rasa kļuva nopietns. „Bet viņam nav gājis viegli. Krievi aizveda sievu ar trim bērniem, pats nebija mājās tajā naktī, bet pēc tam pārcēlās uz mežu un ar visiem saviem prāvajiem gadiem ir strādājis tur trakas lietas. Kad tuvojās vācieši, Skara vadīja visas partizāņu cīņas un Ventspils jau sen pirms vāciešu ienākšanas bija mūsu rokās. Sarkanie viņu pazīst labi, un ja tagad viņš kristu to nagos, tad vecītim klātos plāni."

„Jā, jā…" novilka Kļava un neticīgi aplūkoja Skaras je… gano augumu.

(Turpinājums sekos)

Ģen. Vandenbergs brīdina no padomju bumbvežiem

Berlīne (rg). — Bijušais vācu aviācijas pulkvedis Leviss-Licmans komūnistiskajā Berliner Zeitung brīdina, ka kaŗa gadījumā padomju gaisa aizsarsardzība atvairītu amerikāņu atombumbvežus, bet padomju armijas tūdaļ sāktu „pretofensīvu", kas Sav. valstīm liktu zaudēt bazes Eiropā, ieskaitot Angliju, un Vidējos austrumos. Levisu-Licmanu kaŗā sagūstīja krievi, un viņš piedalījās t. s. „Brīvās Vācijas nacionālā komitejā". Savā rakstā agrākais vācu virsnieks izsakās, ka, „ievērojot pastāvīgos atombumbu draudus no amerikāņu puses," Pad. savienība noteikti būšot pastiprinājusi savu gaisa aizsardzību. Tādēļ amerikāņu gaisa invāzija Pad. savienībā sastaptu pretestību, kādu amerikāņu lidotāji nav piedzīvojuši ne Vācijā, ne Japānā vai Korejā. Lēviss-Licmans arī piemin ziņojumus, ka Pad. savienība tagad ražojot masu produkcijā ātrākos turboiznīcinātājus pasaulē. Viņa rakstam Berliner Zeitung noteikti ir propagandistiski nolūki.

Amerikāņu aviācijas štāba priekšnieks ģen. Vandenbergs žurnālā Saturday Evening Post savukārt izsaka domas, ka uzbrukuma gadījumā ik 70 no 100 padomju bumbvežiem spētu izlauzties un sasniegt paredzētos mērķus ASV. Pad. savienība intensīvi strādājot, lai izveidotu smagu bumbvedi, kas būtu cienīgs pretinieks amerikāņu B-36. Krieviem jau tagad esot vismaz 450 lidmašīnu, kas spējīgas no bazēm Pad. savienībā izdarīt triecienus pret galvenajiem rūpniecības un iedzīvotāju centriem ASV.

RAIBĀ PASAULE

* Bad Godesbergā pulciņš jaunu cilvēku pēc alus vakara ieradās sava bijušā skolotāja nama priekšā un skaļi sauca viņu vecajā skolas palamā. Skolotājs naktskreklā viņus vajāja šķērsu cauri pilsētai līdz pat stacijai, kur izcēlās kautiņš starp skolotāju un kādu citu viņa bijušo skolnieku, kas netīši bija gadījies tuvumā.

* Dažās Amsterdamas labības noliktavās iekārtoti automatiski skaņu plašu atskaņojamie aparāti, kas nepārtraukti noraida plates ar kaķu ņaudēšanu, lai tā aizbaidītu peles.

* Kāds Bernes zobārsts savā pacientu uzgaidāmā istabā novietoja groziņu ar dziju, iesāktu adīkli un blakus uzrakstu, kuŗā aicināja pacientes adīt tālāk aizsākto puloveru, kas paredzēts dāvanai kādam bārenim. (md)

Pad. savienībā veidojas jaunas atomrūpnīcas

Londona (oe). — Par atompētniecību Krievijā joprojām valda neskaidrība un dažādi uzskati. Līdz šim atklātībai zināms bijis vienīgi Atomgradas vārds, kas izbūvēta Dienvidkrievijā, Tanu Tuvas kalnu aizās. Pēdējā laikā amerikāņu un angļu izlūkošanas dienestam pa dažādiem ceļiem izdevies iegūt tuvākas ziņas par krievu atompētniecības institūtiem un to atrašanās vietām.

Bez Atomgradas Dienvidkrievijā izveidoti vēl divi atomu pētniecības centri. Viens no tiem atrodas Turkestānā, rietumos no Taškentas, bet otrs Kaukazā, netālu no Kaspijas jūras. Pēdējā laikā šie trīs pētniecības institūti Maskavai tomēr vairs neliekas droši. Tos viegli var aizsniegt ienaidnieka aviācija no Afganistanas, Indijas vai Vidusjūras bazēm. Tādēļ ceturtā atomrūpnīca izbūvēta Urālos, rietumos no Čeļabinskas. Arī piektais, apmēros vislielākais atomcentrs, atradīsies Urālu kalnājā.

Latviešu trimdas jaunatnes vieglatlētu 10 labākie sasniegumi

(1. turpinājums)

50 jardi (45,72 m)

1. A. Rigenbergs (J—Z) 7,2

100 jardi (91,44 m)

1. J. Jēkabsons (Z) 10,7

220 jardi (201,168 m)

1. J. Jēkabsons (Z) 24,1

800 metri

1. V. Freivalds (Z) 2:07,8
2. G. Grīslītis (V) 2:29,2
3. J. Lasmanis (V) 2:34,8
4. E. Ermanovičs (V) 3:00,1

Caurmērs: 2:43,0.

1000 metri

1. V. Freivalds (Z) 2:46,8
2. L. Kalniņš (V) 3:03,4
3. A. Mikus (V) 3:05,8
4. Akerfelds (V) 3:06,6
5. M. Dreimanis (V) 3:23,1
6. I. Adītājs (V) 3:23,4

Caurm.: 3:02,18; 1949. — 2:59,7.

1500 metri

1. V. Freivalds (Z) 4:28,0
2. J. Bauska (Z) 5:01,2

3000 metri

1. V. Freivalds (Z) 10:20,2
2. J. Bauska (Z) 10:44,5
3. J. Lasmanis (V) 11:11,9

110 m barjērskrējiens

1. V. Freivalds (Z) 19,0
2. I. Tilmanis (Z) 19,6

200 m barjērskrējiens

1. I. Tilmanis (Z) 30,2

400 m barjērskrējiens

1. V. Freivalds (Z) 65,9

4×60 m maiņas skrējiens

1. Lībekas sastādītā 1 35,3
2. Līb. Mēzenes nom. 1 37,1
3. Lībekas Art. nom. 1 38,0
4. Lībekas sastādītā 2 38,2
5. Līb. Mēzenes nom. 2 40,0
6. Lībekas Art. nom. 2 40,4

Caurmērs: 38,15.

(Turpinājums sekos)

Pasaules sporta laukumos

Amerikāņu hokeja meistarvienība Bates Company Maine, kas savu zemi pārstāvēs ledushokeja pasaules meistarsacīkstēs Parīzē, piedzīvoja pirmajā Eiropas spēlē Vācijā smagu sakāvi, zaudējot labākai vācu hokeja vienībai Preussen-Krefeldei sestdien ar 10:5 (4:2, 2:1, 4:2).

Vācijas hokeja meistarības finālā E. V. Fīsene ar pārliecinošu 11:4 (2:2, 5:2, 4:2) rezultātu uzvarēja ilggadīgo meistarību S C Riessersee. Ar šo uzvaru Fīsene nostājusies cieši aiz Preussen-Krefeldas. Krefeldiešu punktu tabele rāda: 12:0, bet fīseniešiem 10:2. Meistara godu izšķirs šo abu labāko vienību sastapšanās marta sākumā.

Holmenkolas ziemas sporta nedēļas ievadījumā Oslo svētdien dāmu slalomā uzvaru izcīnīja austriete Erika Māringera ar 2:18,6 min. Arī otrā vietā inrindojās austriete.

Zemgaļa šacha turnīrā Štutgartē pēc 5. kārtas 1. vietā ar 3,5 p. ierindojies latvietis Zemgalis.

Angļu slavenās futbola vienības Derby Country vadība, kā ziņo All Football, skatītāju tribīnēs iekārtojuši telpu, kuŗā pēc spēles vienības spēlētāji varēs sastapties un patērzēt ar savām dzīves biedrenēm un līgavām. Šis ir izņēmums profesionālo futbola klubu tradicijās, jo tie parasti savus futbolistus sezonas laikā pūlas pasargāt no satikšanās ar sievietēm.

Vācija un Japāna pēc vairāku gadu pārtraukuma atkal piedalīsies Dēvisa kausa izcīņā tenisā.

Eiropas meistare pāŗu slidojumā Ria Baran (Vācija) ievietota slimnīcā. Treniņā meistarei radies kājas kaula plīsums.

Ar pieri sienā

Propagandas vēstuli Graftonas komūnistu partijas sekretāram ASV adresējis kāds bavārietis no Pfafenhofenas. Graftonas pasta priekšnieks atsūtījis vēstuli atpakaļ ar piezīmi: „Mūsu kartupeļi bieži sapūst, ziemā mūs dažreiz ieputina sniegā līdz jostas vietai, vasarā mums ūdens ne reti sniedzas līdz kaklam, un gadās, ka siseņi iznīcina lauku ražas, bet komūnista, paldies Dievam, mūsu pilsētā un apkārtnē nav neviena." (rs)

*

Kādā Blekpūlas viesnīcā Anglijā pie sienas redzams uzraksts: „Mēs visi šinī mājā gribam būt kā liela ģimene." Un drusku zemāk otrs uzraksts: „Par vērtslietām, ko viesi uzglabā pie sevis, atbildību neuzņemamies."

*

„Ļoti veca Šveices firma" siem cilvēciskiem apsvērumiem sludinājumā piedāvā „pēc vipilnīgi pret kaŗu nodrošinātu kapitāla ieguldījumu Šveicē, kā arī aizjūrā, kādā no austrumu bloka vistālākā zemes lodes punktā."

SAKĀMVĀRDI PAR SIEVIETI

Vīrietis ir — salmi, bet sieviete uguns, ko velns pūš, kurp vien vēlas. (Spāņu.)

Visas jaunavas ir mīļas un labas; — kur gan rodas negantās sievas? (Krievu.)

Tikai tas bauda dzīvi, kas nesaistās ar sievieti. (Persiešu.)

Labāk salmu vīrs nekā zelta sieva. (Rumāņu.)

Bērnu ierocis — asaras, sieviešu — dusmas. (Indiešu.)

Pēc grūtām ciešanām Dieva mierā aizgāja mūsu mīļā

MARIJA ZAPĀNS, dz. VANAGS

dzim. 1911. g. 30. jūlijā, Rēzeknē, mirusi 1950. g. 19. dec. Apglabāta Maitlandes kapos, Austrālijā.

Pēc aizgājējas sēro
vecāki, vīrs, brāļi, māsa
un pārējie piederīgie Austrālijā
un brāļi nezināmā svešumā

Gribēju laimi dzīvē vēl gūt,
Sāpes par zudušo apklusināt —
Satumsa nakts...

1951. g. 8. janvārī no mums šķīrās un aizgāja Dieva mierā mūsu mīļā māsiņa un svaine

Magda BANDERS, dzim. Reicholds

Dzim. 1886. g. 21. aprīlī, Lejasciemā. Apbedīta 1951. gada 11. janvārī Memingenas Meža kapos, Vācijā.

Pie rokas ņem un vadi,
Kungs, mani pats.

Dziļi noskumušie
piederīgie Vācijā un ASV

Skumstam līdzi

Nikuru ģimenei viņu māmiņas un dzīves drauga

mag. hist.

ZELMAS NIKURS

nāves gadījumā.

S. Vorobjova un
Aprubu ģimene
Anglijā

(39)

Grāmatvedi

kas neizceļo no Vācijas, meklē latviešu uzņēmums Minchenes apkārtnē. Ofertes iesūtāmas Latvijas kantorim ar Grāmatvedis Nr. 40.

(40)

Iznācis žurnāls rokdardiem

Latvju Zeltene Nr. 8

Saturā: segas raksts, gultas pārklāja mets, Rucavas tautas tērps un tā pagatavošana, moderna blūze, kabatas lakatiņi, tamborētas sedziņas, galdauts, monogramu stūrītis, sienas sega, spilveni un to rakstu zīmējumi, Nīcas josta, prievīšu zīmējumi.

Maksā: DM 2.50, šil. 3/9, A. šil. 4/6, dol. —.60, Kan. dol. —,70, Zv. kr. 2,70. Pieprasiet visās valstīs saviem grāmatu piegādātājiem. Vairumā: Vācijā — O. Dīķis, Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 7;
citām valstīm — J. Strautiņš, 12, Seventh Ave, Alberton, S. A., Australia.

(33) Apgāds GRĀMATNIEKI

Latviešu precību aģentūra

pagodinās informēt tautietes, ka ieinteresēto tautiešu vidū ir **daudzi ar īpašumiem, lieliem banku kontiem uc.** Anglijā, Kanadā, Amerikā un citur.

Šie tautieši vēlas apprecēties ar **latvietēm**, neizslēdzot **šķirtenes** un **atraitnes ar bērniem!**

Mūsu adrese:
London Weekly Advertiser, Box 47, 58, Farringdon Str. London, E. C. 4.
Great Britain

Var rakstīt ar citu vārdu, uzdodot adresi, vecumu, izglītību un ģimenes stāvokli.

Tautietēm informācija un korespondence — **bez maksas.**

Tautiešiem korespondences vajadzībām jāpievieno: Anglijā dzīvojošiem — 1 šil. naudā vai neizpildīts postalorders; citās zemēs dzīv. — neizpildīts moneyorders vai citā veidā, ne mazāk par 5 šil. vērtību Anglijā.

Pilnīga diskrecija!

(38)

Meklēju

VILI BERGHOLDU no Rīgas, Dancigas ielas. Rakstīt **Alīnei Bergmanei**, 232, Bath Rd., Bristol 4, England. (34)

Igors KUSIKS (Anglijā)

lūgts rakstīt Karabanovam, 1064, Hay St., Perth, W. Australia.

(35)

Grāmatu apgādā **LIESMA** tikko iznācis

Aleksandra Grīna

vēsturiski avantūristiskais romāns

TOBAGO

Interesanta lasāmviela pieaugušiem un jaunatnei. Izdevums ilustrēts (ilustrāciju vidū hercoga Jēkaba kaŗakuģis). **Cena:** brošētiem eks. ar četrkrāsainu vāka zīmējumu DM 7,30; iesietiem eks. greznos audekla sējumos ar hercoga Jēkaba karogu uz vāka DM 9,30. Pasūtinājumi nododami:

Buchdruckerei Ad. Isensee, Oldenburg i. O., Haarenstr. 20, plkv. A. Kripēnam. Pasūtinājumus izpildīs pieteikšanās kārtībā.

Ievērībai: Reizē ar šo daru zināmu, ka augšminētā grāmata **TOBAGO** izdota ar autora likumīga mantinieka atļauju. Lūdzu grāmatu tirgotājus un izplatītājus nepieņemt pārdošanā citus grāmatas izdevumus, kas varētu parādīties grāmatu tirgū bez šādas atļaujas. (31)

MANTINIEKA APGĀDĀ

iznākuši divi jauni darbi latviešu literātūrā
Pētera Aigara jaunais romāns

LIETUVĒNA DZĪRES

Romāna 270 l. p. saistoši tēloti notikumi Latvijā 1940.—41. g. Romāna nodaļas: Melnās lidmašīnas, Zvērests, Svētrīta apciemojums, Vecā māja, Fauns un gane, Samītais vainags, Patīkama ceļojuma izredzes, Karogu brālība, Tautas deputāts, Mērnieki, Kapsētas bērzi, Pirmizrāde, Patiesības laboratorija, Grūzijas roze, Labo cerību telts, Lūzums, Baigās lakstīgalas, Raibie svārki, Krustceļš, Sudrabs nesadeg.

Broš.: DM 9.—; Zv. kr. 10,50; dol. 2,40; Kan. dol. 2,65; šil: 16,—; A: šil: 20,—; B. fr. 100,—.

Ies.: DM 11,—; Zv. kr. 13,—; dol. 3,—; Kan. dol. 3,25; šil. 20/6; A: šil: 25,—; B. fr. 130,—.

Aidas Niedras jaunais romāns

KATRĪNE ĀBELE

Anšlavs Eglītis par to raksta: „Romāna sature no latviešu bēgļu gaitām īsi pēc Vācijas kapitulācijas. Notikumu vieta ir Bamberga, kur pulcējas plaša un dažāda latviešu sabiedrība. Galvenās personas ir kāds ievērojams latviešu gleznotājs un kāda dāma, Katrīne Ābele, kuŗas vārdā romāns nosaukts."

...„Katrā ziņā latviešu literātūra kļūs bagātāka ar plašu un ievērojamu jaundarbu, un lielā mērā būs apmierināti tie, kas sauc un prasa, lai rakstnieki dotu monumentālus darbus no mūsu nesenās pagātnes."(Laiks,20.9.50).

Broš.: DM 8,—; Zv. kr. 9,—; dol. 1,95; K. dol. 2,10; šil. 12,—; A. šil. 16,—; B. fr. 85,—.

Ies.: DM 10,50; Zv. kr. 11,50; dol. 2,60; K. dol. 2,75; šil. 16,—; A. šil. 21/3; B. fr. 110,—.

Iespiešanā J. Jaunsudrabiņa romāns

NĀVES DEJA

iznāks aprīlī.

P. MANTINIEKA APGĀDS
Bruxelles, 44, rue van Eyck, ch. post. 80.12.80.

(32)

RŪDOLFU GAŅĢI, Austrālijā Sidnejā (dubultkvarteta Imanta dalībnieku), lūdzu steidzami atsaukties mātes māsīcai ANNAI ZNOTIŅAI, 5, Landseer St., Rochdale, Lancs., England. (30)

KUR PALICIS ZIGURDS OZOLIŅŠ?

Lūdzu rakstī Vitoldam Ritumam, Fürth/By., Zur Eschenau 266A.

(37)

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 6.50 mēnesī, saņemot avīzi 4—6 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzelandi — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGADS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb.
DP Camp
US Zone, Germany.

KANADĀ
VAJADZĪGI MECHANIĶI

ar labu praksi (dzelzs, aluminij, bronza, brass, mašīnas) un **inženieris mech.**, kas būtu spējīgs aprēķināt un vadīt produkciju. Sniegt pilnīgas ziņas, vēlama fotografija. Rakstīt: A. Reķis, 4, St. Charles, Granby, P. Q., Canada. (41)

LATVIJA

Nr. 15 (459) 1951. g. 21. februārī

Neizlietotus manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VACIJĀ.

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., atsevišķa numura cena DM 0,30; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 6,50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11,—.

SLUDINĀJUMI VACIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 8 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGADS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb.
DP Camp
US Zone, Germany.

Velns no maisa vai trojas zirgs

Ārkārtīgi nepatīkamas ziņas no Romas pagājušās nedēļās sasniegušas itaļu komūnistu līderi Tojati, kas jau kopš decembra „veseļošanas nolūkos" uzturas pie sava maizes tēva Maskavā. Lielākajā komūnistu partijā šķipus dzelzs priekškara, kuŗa iepojas ar 2 milj. biedru, no maisa pasprucis dumpības un ķecerības velns. Kā šādos apstākļos lai uzlabo veselību? Vienalga, vai tā rakstāma ar vai bez pēdiņām.

Šo negalu, kas laikam būs briedis jau kopš laba laika, formāli ievadīja abu izcilo itaļu komūnistu vadoņu un deputātu Maņani un Kuči demonstrātīvā aiziešana no partijas un viņu dumpīgās deklarācijas par „nacionālo komūnismu" un itaļu komūnistu pienākumiem pret savu valsti. Īsā laikā abiem radās simtiem sekotāju Boloņā, Emilijā, Benevento, Peskarā un citur. Jau nodibināta rīcības komiteja „itaļu strādnieku kustības vienībai un neatkarībai", dotas intervijas, rīkotas masu sapulces, izteiktas dažādas deklarācijas par neatkarību no Maskavas, par Italijas bruņotu neitrālitāti attiecībā pret visiem spēku blokiem, sākta arī jaunās kustības piekritēju vākšana dažādās sociālistu partijās un it sevišķi plašajās to strādnieku masās, kas sevi nejūt vairs lāga pārstāvētus nevienā no kreisā spārna partijām.

Šāda šķelšanās Maskavas piektās kolonnas avangardā Rietumeiropā ir aplam nepatīkama Kremļa kungiem, un nekādā ziņā nevarētu izpalikt pretsoļi. Domājams, ka tādi starplaikā Maskavā jau būs izplānoti un ka Kremlis neapmierināsies ar nodevēju nosodīšanu, parastājām tīrīšanām un eventuālu jaunu atkritēju iebaidīšanu. Viens no daudzajiem minējumiem ir tāds, ka drīzumā gaidāma Tojati atgriešanās, pie kam viņam kabatā varētu būt, piemēram, Kremļa neuzbrukšanas garantija Italijai, to tad varētu izmantot plašai propagandas kampaņai šaubu apdraudēto partijas biedru vidū un skaļi izbazūnēt. Tas noderētu pierādījumam ,ka Pad. savienība nekad nevar būt agresora lomā pret Italiju, jo daudzus partijas biedrus varbūt būs padarījusi domīgus Maņani un Kuči deklarācija par nepieciešamību itaļu komūnistiem pretoties jebkuŗai agresijai — vienalga, no kurienes tā nāktu. Tūlīt pēc tam, kad ar nelādzīgajām traukmes ziņām pie Tojati uz Maskavu bija aizsteidzies uzticības vīrs Sekčija, komūnistu laikraksts Unita uzsvērti pasvītroja, ka īstie komūnisti esot arī krietnākie Italijas patrioti.

Ārzemju prese jauno parādību itaļu komūnistu frontē pasteigusies apzīmēt par „titoismu", kaut gan jaunās kustības vadoņi deklarējuši, ka tiem nav sakaru ar jugoslavu komūnistiem; pats Maņani tomēr atzīmēja, ka Tito bijis pirmais komūnists, kas nostājies par neatkarību no Maskavas un kominforma. Lai kā apzīmētu jauno itaļu komūnistu „deviācionismu", partijā tomēr ieperinājies neģīlts bacilis, kuŗa perēklis meklējams Belgradē, t. i. — ja vien negribētu veltīt nopietnu uzmanību brīdinātājām balsīm, kuras pārstāv t. s. Katoļu akcijas kustība. Šīs kustības vadītājs Luidži Geda Il Quotidiano slejās izteicis bažas, ka no itaļu kompartijas atšķeltā daļa varētu būt domāta par sava veida Trojas zirgu Maskavai. Jaunajā kustībā, kas tagad mudina apvienoties „autonomos komūnistus" un neatkarīgos sociālistus, varētu izveidoties kaut kas līdzīgs siltumnīcai, kur kaŗa gadījumā krizes laiku labi varētu pārlaist Kremlim uzticīgie komūnisti, ja oficiālo komūnistu partiju nolikvidētu.

Rietumu prese šīm parādībām tomēr velti lielu uzmanību un ir gatava saskatīt tajās patiesu „titoismu". Protams, tas nenozīmē, ka šai tendencei Rietumeiropas komūnistu partijās būtu lielāks sakars ar Tito personu, nekā, piemēram, visu tautu kvislingiem bija ar norvēģu nacistu, kuŗa vārdu ieguva arī pārējie Hitleŗa kolaborantu novirzieni. Tito tomēr divarpus gadu laikā pierādījis, ka „nacionālā" komūnisma teorija ir gan reālizējama un ka iespējams būt komūnistam, necsot tai pašā laikā Maskavas satelitam. Vai ticēt minējumiem, ka Tito un viņa ļaudis Belgradē klusībā vēl sapņo par to, ka arī sarkanā Ķīna varētu noslieties uz „nacionālā komūnisma" pusi un tādā gadījumā kļūt par varenu šī novirziena vadoni? Ķīna, tā norāda Aleksandrs Klifords Daily Mail, iedzīvotāju skaita ziņā ir lielāka par Pad. savienību un nonākusi pie komūnisma bez krievu palīdzības. Tādēļ varētu it labi šaubīties, vai tai patiktu būt par Maskavas satelitu, paciest pastāvīgu iejaukšanos, ekspluatāciju un dzelžainu virskundzību. Līdzšinējā attīstība Ķīnā gan nedod pamatu nekādām ilūzijām, bet Klifords un daži citi komentātori, vērojot pēdējos notikumus Italijā, tomēr atzīst, ka šeit tapšanā gan nav kāds jauns komūnisms, kas būtu mazāk bīstams, bet kas ir vērojami iedīgļi parādībai, kas varbūt tomēr spētu sašķelt komūnisma pasauli.

M. D.

Spāņu anarchisti gatavojušies bombardēt Franko mītni

Parīze (pm). — Franču policija kādā lidlaukā Parīzes tuvumā apķīlājusi nelielu lidmašīnu, kuŗu esot gribējuši izmantot spāņu anarchisti, lai bombardētu ģenerāļa Franko rezidenci Sansebastjanā. Lidmašīna turēta noslēpta kādā šķūnī Versaļas tuvumā, un ar to pēdējos gados izdarīti noslēpumaini lidojumi. Pēc lidaparāta nosēšanās ik reizi izkrauti un smagā automobilī aizgādāti nezināmā virzienā dažādi saiņi. Vienā gadījumā lidmašīna bija pārlidojusi Franko īpašumu Sansebastjanas tuvumā, pēc kam sekoja notu apmaiņa starp Francijas un Spānijas ārlietu ministriju. Lidmašīnas īpašnieks, kāds skolotājs policijai atzinies, ka viņš ir franču anarchistu federācijas sekretārs un zinājis par lidmašīnas izmantošanu spāņu domu biedru plāniem pret Franko. Līdzekļus lidmašīnas iegādei pirms četriem gadiem devis spāņu anarchists Serada, kas nesen apcietināts, jo bijis iejaukts vācu banknošu viltošanas afērā.

Čechoslovakijā bīstami pieaug slovaku neapmierinātība

Vīne (rm). — Prāgas valdībai jau visu laiku nepatikšanas sagādājusi starp čechiem un slovakiem izveidojusies plaisa. Kā ziņo novērotāji, šī plaisa vēl bīstami paplašinājusies pēc tam, kad nesenajās valdības un komūnistu partijas „tīrīšanās" no amatiem padzīti gandrīz visi vadītāji slovaki. Kādā ziņojumā no Bratislavas pat minēts, ka šīs pretešķības draudot sasniegt apmērus, kas neizslēgtu atklātu slovaku sadumpošanos. Ar šo pašu problēmu saistās arī bijušā ārlietu ministra Klementisa pazušana, jo arī viņš ir slovaks. Draugi nobažījušies, ka Klementiss varētu būt krievu apcietināts. Tāds pieņēmums arī saskanētu ar Prāgas valdības klusēšanu šinī jautājumā. Pēdējās ārzemju presē dzirdētās baumas min, ka Klementiss varētu atrasties Triestā.

Arī Belgrades valdības kontrolētā jugoslavu prese izsaka pārliecību, ka Klementiss atrodas apcietinājumā turpat Čechoslovakijā. Laikraksts Politika, vēlreiz uzsveŗot, ka Klementiss neatrodas Jugoslavijā, izsakās, ka ap pazudušā bij. čechu ārlietu ministra personu sacelta kņada esot radīta ar nodomu, lai novērstu uzmanību no plašajām tīrīšanām, kādas Maskavas tiešā pārraudzībā notikušas Čechoslovakijas valdības aprindās un komūnistu partijā. Šīs tīrīšanas, kas skārušas arī augstākās amatvīru aprindas, liecinot par saspīlētām attieksmēm starp Maskavu un Prāgu.

Staļins ievada . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

Pārējā runas daļā interesants vienīgi rietumu novērotāju un komentātoru konstatējums, ka ne ar vienu vārdu nav pieminēta Vācijas problēma.

Amerikāņu ārlietu ministrijas aprindas Staļina apgalvojumus nosauc par gaŗu propagandistisku apvainojumu virkni, kas nespēj nomaskēt padomju atbildību par savu apbruņošanos. Kāds oficiāls angļu ārlietu ministrijas pārstāvis nosauca Staļina Pravdas interviju par „tipisku padomju centienu paraugu, kā sēt nesaskaņas un naidu pasulē un traucēt miermīlīgus nolūkus." Franču valdības aprindas intervijā saskata propagandas miera ofensīvas ievadījumu, ko izraisījušas bažas par to, ka rietumu valstis atklājušas komūnistu plašo bruņošanās akciju. Staļina intervija rādot arī cik sekmīgs un iedarbīgs bijis Etlija nesenais uzbrukums Kremlim angļu apakšnamā.

Angļu prese visvairāk sašutusi par uzbrukumiem Etlijam, kas esot pilnīgi bez pamata. Manchester Guardian nosauc Staļina pārmetumus par ļoti sliktu priekšspēli 4 valstu konferencei. Tāpat kā politiķi arī prese izsaka gandarījumu par Staļina apgalvojumiem, ka kaŗš neesot nenovēršams.

Rietumeiropas militārie spēki vēl šogad divkāršosies

Vašingtona (al). — Ārlietu ministrs Ečesons piektdien senāta ārpolitiskās un militārās komisijas kopsēdē paskaidroja, ka amerikāņu un sabiedroto bruņotie spēki Eiropā vēl šogad divkāršosies. Ministrs paskaidroja, ka Sav. valstīm katrā ziņā jāizmanto savs pārākums gaisa spēku un atombumbu nozarē, lai izveidotu spēcīgu rietumu sabiedroto armiju Eiropā, kas būtu spējīga atvairīt jebkuŗu ienaidnieka agresiju. Tālāk Ečesons norādīja, ka pašreizējo pārākumu atombumbās turpmāk varot aizstāt tikai stipras flotes, gaisa spēku un kājinieku formācijas Rietumeiropā. Katēgoriski ASV ārlietu ministrs nostājās pret amerikāņu armijas izvietošanu tikai Amerikā un Eiropas pamešanu novārtā. Atlantikas pakts paredz savstarpēju palīdzību, un tā jāievēro arī Sav. valstīm. Vācijas austrumu josla un satelītu valstīs Pad. savienība patlaban sastāda lielus bruņotus spēkus, un ja rietumiem nebūs vajadzīgo aizsardzības spēku, tad viegli var notikt, ka Maskava un tās trabanti izšķiras par agresiju.

Aizsardzības ministrs Maršals šai pašā sanāksmē, aizstāvot valdības aizsardzības projektu, paziņoja, ka ASV vistuvākā laikā nosūtīs uz Eiropu 100.000 jaunu cīnītāju. Maršals krasi nostājās pret republikāņu apgalvojumiem, ka Rietumeiropas aizstāvēšana ir neloģiska un neiespējama un pasvītroja, ka eiropiešu aizstāvēšanās griba kļūs nesalīdzināmi stiprāka, ja Sav. valstis skaidri izteiks savus nolūkus un nostāju. Uz senātora Bairda jautājumu, vai paredzama Vācijas apbruņošana, Maršals atbildēja, ka līdzekļi un ceļi šai iespējai tiek meklēti un apsvērti. Bairda tālākam jautājumam, vai Vācijas apbruņošana neizraisīs kaŗu, Maršals atbildēja: „Šis pasākums nav bīstamāks par citiem." Kad Bairds vēlāk šo jautājumu vēlreiz atkārtoja, Maršals paskaidroja, ka šis arguments esot tikpat kā „izkritis no krievu mutes", jo to padomju runasvīri skandinot nepārtraukti. Kremlis ar savām terrora metodēm grib panākt to, lai rietumi vispār nekā nedarītu, bet tā ir „pilnīgi bezcerīga politika".

Ārlietu un militārās komisijas sēdē kļuva zināms arī jaunākais padomju bruņoto spēku sastāvs: 175 divīzijas ar 4 milj. vīru. Tiem pievienojas vēl 1 milj. vīru no satelītu valstīm. Atlantika pakta valstīm, pēc decembra sanāksmes konstatētiem skaitļiem, bruņoto spēku sastāvā ir ne vairāk kā 4,5 milj. kaŗavīru.

Sniegputeņi un lavīnas no Eiropas līdz Japānai

Cīriche (la). — Pēdējās nedēļās sniega vētras un lavīnas plosījās ne vien Rietumeiropā, bet pag. ceturtdien pirmo reizi pēc ilgiem laikiem bieza sniega kārta uzsnigusi Japānā. Kopš 20 gadiem nepieredzētas sniega masas gandrīz vai pilnīgi apstādināja automobiļu un dzelzceļu satiksmi.

Lavīnu draudi Austrijā, Šveicē un Italijā joprojām nav mazinājušies. Speciālisti šī gada lielās lavīnu nelaimes izskaidro ar kalnu mežu izciršanu. Kemptenē un Tirolē plaši kalnu apgabali kļuvuši nepieejami. Tāpat evakuētā Šveices ciema Airolo iedzīvotājus brīdina neatgriezties savās dzīves vietās, jo lavīnu briesmas var piemeklēt nelaimīgo ciemu no jauna. Arī Alpu Italijas daļā vairāku ciemu iedzīvotāji nevar atgriezties savās mājās.

Kamēr Dānijā vēl ceturtdien plosījās stipras sniega vētras, laika apstākļi Grenlandē pēkšņi pārmainījušies. No mīnus 26 grādiem temperātūra cēlusies līdz plus 4. Šāda parādība Grenlandē līdz šim nebija novērota. Spēcīgam negaisam sekoja milzīgas lietus gāzes. Rietumnorvēģijā turpretim ūdens trūkuma dēļ plaši apgabali palikuši bez elektriskās strāvas. Ziemeļzviedriju savukārt piemeklējis Sibīrijas sals, un termometrs tur vietām rādīja 40 grādu zem nulles. Ziemeļskotijā vairākas pilsētas nogrieztas no ārpasaules. Milzīgo sniega kupēnu dēļ tās nav sasniedzamas ne pa zemes, ne dzelzceļu. Francijā kāda kopš vairākām dienām nogriezta ciema apgāde ar lidmašīnu nav līdz šim izdevusies nepārtrauktu sniega vētru dēļ.

Sabrukusi komūnistu pretofensīva

Tokio (ls). — Korejas frontes vidus daļā, kur komūnisti janvāŗa beigās bija ievadījuši pretofensīvu 60 km platā sektorā, UN kaŗaspēks guvis pilnīgu uzvaru. Daudzās vietās UN bruņoto spēku izlūku vienības ielauzušās 15 km dziļumā aiz frontes līnijas, nesastopot nekādu pretestību. Visā frontes gaŗumā ienaidnieks steidzīgi atkāpjas. Šis uzbrukuma posms, kopš 25. janvāŗa komūnistiem maksājis 110.000 vīru. Sabiedroto frontes vadība domā, ka otrā kauja pie Vonjū un Šipiongas kļuvusi par vispārēju pagriezienu Korejas kaŗā. Septiņas ienaidnieka divīzijas šai sektorā varot uzskatīt par pilnīgi iznīcinātām. Rietumu piekrastē vērojama tikai izlūku un trieciena vienību darbība. Sabiedroto jūras spēku un aviācijas vienības turpina ienaidnieka pievedceļu un kaŗaspēka koncentrējumu bombardēšanu.

8. amerikāņu armijas virspavēlnieka štābs tomēr brīdina no pārliecīga optimisma, jo ziemeļos no 38. platuma grāda arvien novēroti jauni ienaidnieka armiju masu koncentrējumi, kas liek rēķināties ar iespējamiem jauniem uzbrukumiem.

STREIKU VILNIS RIETUMEIROPĀ VĒRŠAS PLAŠUMĀ

Londona (ll). — Rietumeiropas valdībām pēdējā laikā lielas galvas sāpes sagādā pieaugošā streiku kustība. Liverpulas un Mančesteras doku strādnieku streikam pievienojušies jauni — dzelzceļnieku streika draudi. Abu lielāko dzelzceļnieku arodbiedrību izpildkomitejas paziņojušas valdībai, ka noraida piedāvāto piecu proc. algas paaugstinājumu, bet pastāv uz 7,5—15 proc. pielikumu. Beļģijā vēl joprojām streiko vairāk nekā puse no 150.000 ogļračiem, lai panāktu 5 proc. algu paaugstinājumu, sākot ar 1. janvāri. Gēteborgas ostas strādnieku streiks pag. nedēļā pārsviedās arī uz Stokholmas ostu.

Pēdējās ziņas vēstī, ka 70.000 beļģu ogļraču atjaunojuši darbu pirmdienas pēcpusdienā.

SARUNA

Stāsta, ka četri lielie atkal runāšot.

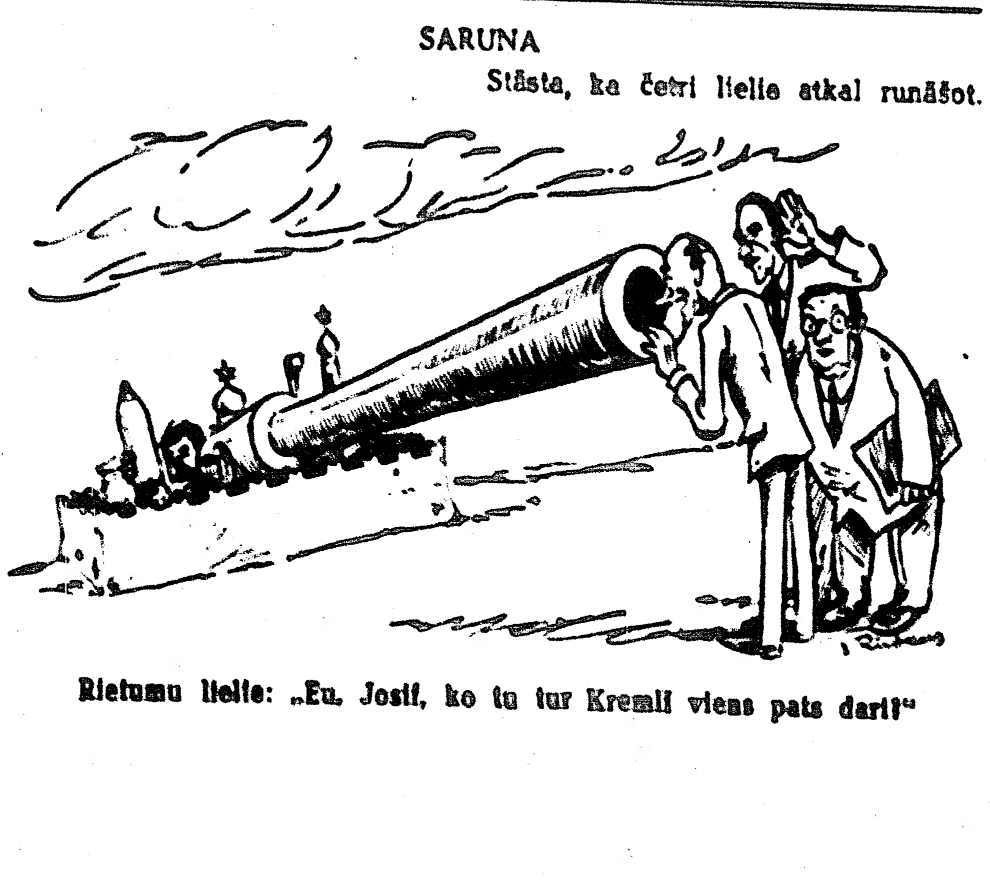

Rietumu lielie: „Eu, Josif, ko tu tur Kremlī viens pats dari?"

Vai šoreiz . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

techniski varētu ievilkties vēl visu vasaru, ar to rēķināties un novilcināt izceļošanu šī likuma ietvaros būtu visai riskanti.

Lai iegūtu skaidru ainu DP komisijai un dotu arī ļaudīm skaidrību par izredzēm tikt uz ASV, eventuāli, kamēr vēl laiks, pārslēdzoties uz kādu citu akciju, tuvākajā laikā paredzēts galīgi pieņemt vai noraidīt daudzos veselības dēļ atliktos. Tai pašā laikā notiek sarunas ar IRO, lai dokumentētu un tūdaļ pēc tam emigrācijas procesā iesaistītu jaunus aplikantus iecelošani ASV, kam vēl nemaz nav galvojumu. Pēdējos sagādātu starplaikā. Tādējādi ir iespējams, ka ļaudis, kam šodien vēl nemaz nav galvojumu, 4—6 nedēļu laikā jau atrastos ceļā uz ASV. Tā kā ASV pašlaik liels darba spēka pieprasījums un par galvojumu sagādi nav jābažījas, šādā veidā visai lielam skaitam bēgļu un DP vēl šī gada pirmajā pusē cerības tikt uz ASV.

Ar pēdējā laikā izdarītajiem uzlabojumiem, kuŗus iespēju robežās nākotnē vēl papildinās, izceļošanas process iespējami vienkāršots un paātrināts. Tāpat tiek izrādīta iespējama pretimnākšana ar 2—3 nedēļu ilgu atvaļinājumu piešķīrumiem personīgo lietu nokārtošanai pēc vīzas iegūšanas. Bez tam pēc vēlēšanās vienas ģimenes locekļus iesaista emigrācijas procesā kopēji, kaut arī tiem ir vairāki atsevišķi galvojumi.

Prasīs DP likuma pagarināšanu

Frankfurte (ls). — Vašingtonas DP komisijas priekšsēdis Džons Džibsons savā Eiropas ceļojumā apciemoja arī DP nometnes Vācijā, Italijā un Austrijā. Vērojumu ietekmēts, viņš apņēmies ASV panākt DP likuma pagarināšanu. Preses pārstāvjiem Džibsons paskaidroja, ka patlaban 131.000 DP vēl gaida emigrācijas procesa ievadīšanu. Tāpat ceļa pavēršanos uz Sav. valstīm gaida 54.000 vāciešu. Ja līdz 30. jūnijam emigrācijas komisijas nepaspēs nobeigt savu darbu, tad jāpanāk DP likuma pagarināšana, jo pārvietoto personu vidū esot vēl daudz vērtīgu, techniski izglītotu cilvēku.

DAŽOS VĀRDOS

Notās, ko pirmdien Višinskim iesniedza 3 rietumu valstu sūtņi Maskavā, sagatavotāja četru valstu konference paredzēta 5. martā.

Krize itaļu komūnistu partijā kļūst arvien asāka. Bari tuvumā atkal vairāk nekā 200 komūnisti pārgājuši nacionāli noskaņoto grupas pusē. Arī Florencē lielāks skaits komūnistu pievienojušies Maņani un Kuči kustībai, tāpat Salerno u. c.

Arī vairāki ievērojami angļu komūnisti svētdien paziņojuši par izstāšanos no Lielbritānijas komūnistu partijas. Viņi pamato savu izstāšanos ar to, ka viņi jūtoties „vīlušies komūnismā".

Jugoslavija nevēlas pagaidām ieročus no rietumu valstīm, paskaidroja sestdien maršals Tito. Tikai tad, kad uzbrukums Jugoslavijai likšoties nenovēršams, tā jutīsies morāliski un politiski tiesīga pieņemt ieroču palīdzību no rietumiem.

Jau kopš 4 nedēļām Holande pūlās sastādīt jaunu valdību.

Izraēlas prezidents pēc nesekmīgām sarunām ar sociālistu un kristīgo partijas vadību ieteicis Bengurionam uzņemties komisārisku valdības vadību līdz nākamai vasarai.

Žolio Kirī noraidīta atļauja šķērsot Rietumvāciju, lai piedalītos komūnistu miera kongresā Berlīnes austrumu sektorā.

Japānas valdība saņēmusi no ģen. Mekartūra pilnvaras turpmāk bez sabiedroto starpniecības apspriesties ar ārzemju diplomātiem.

2 amerikāņu turbolznīcinātāji 7. februārī aizmaldījušies pāri Čechoslovakijas robežai un pārlidojuši Prāgas telpu, atzīst ASV savā atbildes notā Prāgas valdībai.

Pad. savienība un Albānija parakstījušas vienošanos, kurā Maskava apņemas savu satelītu pie Adrijas jūras 4 gados apgādāt ar rūpniecības mašīnām.

375 milj. dolaru Italijas bruņošanās programmas veicināšanai piešķīrušas Sav. valstis. Līdzekļus Italija saņems 18 mēnešu laikā.

Plašu spiegu un narkotisko vielu izplatītāju tīklu Austrijā atklājusi angļu un austriešu policija. Vairākas personas apcietinātas.

Jūras dziļumu pētnieks prof. Pikārs šogad nodomājis izdarīt jaunus pētījumus Francijas piekrastes ūdeņos.

Eksperimenti ar jaunām raķetēm izdarīti Dienvidaustrālijas izmēģinājumu laukumos pie Vūmeras. Raķetes domātas ienaidnieka lidmašīnu apkaŗošanai.

Pārtikas racionēšanu Vācijā nav paredzēts atjaunot, paskaidroja Rietumvācijas vicekanclers Blichers preses konferencē.

327.000 amerikāņu pag. gadā apciemojuši Eiropu. Tas ir lielākais amerikāņu tūristu skaits kopš 1939. g. Tie 1950. g. Eiropā izdevuši vairāk par 260 milj. dolaru.

„Lidojošie šķīvji" tiešām pastāvot, raksta amerikāņu flotes atomfizikas nozares vadītājs Dr. Lidels žurnālā Look. Tie patiesībā esot milzīgu balonu sastāvdaļas, ar kuŗiem izdarīti ļoti svarīgi pētījumi līdz 300 km augstumā. Baloni sasniedzot līdz 320 km ātrumu stundā. Sākumā pētījumi turēti lielā noslēpumā.

Kaŗa rūpniecībai svarīgos materiālus no Čechoslovakijas pēdējā laikā pastiprināti izved uz Pad. savienību. Reizē ar mašīnām uz „plašo dzimteni" pārsūta arī fabriku strādniekus un to ģimenes. Parīzes politiskās aprindas ar šīm pārvietošanām izskaidro pēdējā laika nemierus Čechoslovakijā.

Īpašas personas apliecības, kuŗu īpašniekiem aizliegts mainīt dzīves vietu, izdotas visiem rumāņu vīriešiem kaŗa dienestam piemērotā vecumā.

Bez sevišķām ceremonijām britu valdība pag. nedēļā pārņēma nacionālizēto tēraudrūpniecību.

Īpašas kakla saites satiksmes noteikumu pārkāpējiem piešķir Ezberipārka policija Ņūdžersijā. Uz kakla saitēm uzgleznotas sarkanas, dzeltenas un zaļas satiksmes zīmes, kuŗām allaž jāatgādina vainīgajiem satiksmes noteikumi.

2 milj. rotaļlietu, ko amerikāņu bērni dāvājuši Eiropas bērniem, atrodas ceļā ar kādu dāņu kuģi. 50 t rotaļlietu saņems Vācijas amerikāņu joslas bērni, 25 t franču josla, bet mazākus vairumus Holande, Beļģija un Luksemburga.

38 DP NOMETNES AR 1. MARTU PĀRIET VĀCU SAIMNIECĪBĀ

Minchene (ls). — Pēc Bavārijas bēgļu ministrijas ziņām, līdz 1. martam vācu aprūpē pāries 38 IRO bēgļu nometnes. Pagaidām jau pārņemta Šleisheimas nometne pie Minchenes. Šajās nometnēs paliks IRO pārraugi, kas pārzinās izvietošanu, arodapmācību, ziņojumus un statistiku, DP juridisko un politisko aizsardzību u. c. Ar nometņu nodošanu vācu aprūpē IRO grib ietaupīt līdzekļus administrātīvā plāksnē, lai galvenokārt pievērstos emigrācijai.